

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การกำหนดตัวแบบโครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรม
ที่ทำการส่งออก

**Cost Structural Model for Exported
Agricultural Products**

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จพ
พศ 15
006025

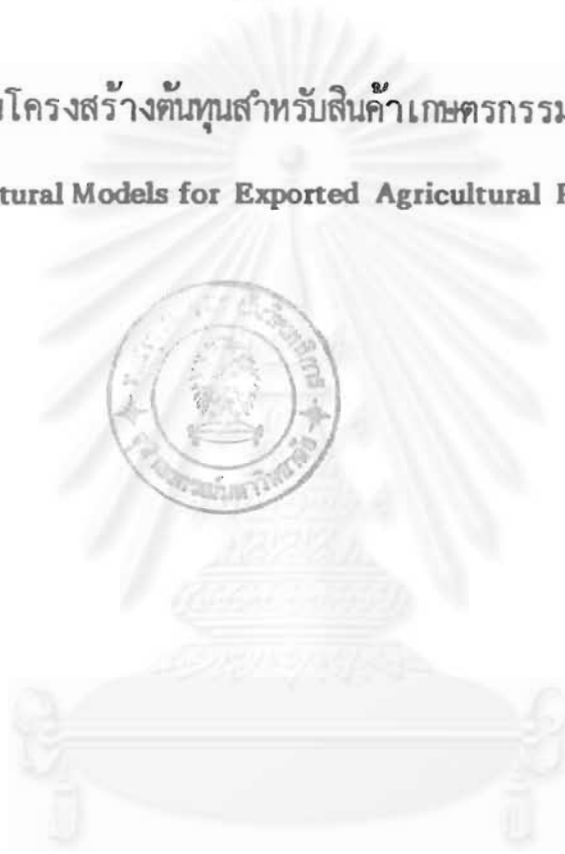
รองศาสตราจารย์ วันเพ็ญ กฤตผล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดวงสมร อรพินท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คนุชา คุณพนิชกิจ

คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การกำหนดตัวแบบโครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก
Cost Structural Models for Exported Agricultural Products

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ วันเพ็ญ กฤตผล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ควงสมร อรพินท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทนุชา คุณพนิชกิจ

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การกำหนดตัวแบบโครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก จัดทำขึ้นเพื่อให้กิจการที่ประกอบธุรกิจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรมมีฐานข้อมูลอันเกี่ยวกับต้นทุนสินค้า เพื่อช่วยในการพิจารณาตกลงราคา ซึ่งจะช่วยให้ทราบต้นทุนโดยประมาณและคาดคะเนได้ว่า ณ ระดับราคาที่มีการประกาศซื้อขายล่วงหน้านั้นธุรกิจมีความเสี่ยงในผลขาดทุน หรือมีโอกาสได้รับกำไรมากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางต้นทุนสินค้าเกษตรกรรมให้กับเกษตรกรเพื่อให้ต้นทุนมีส่วนช่วยในการวางแผนการผลิตและควบคุมต้นทุน เหตุผลที่คณะผู้วิจัยให้ความสนใจในเรื่องนี้ก็เพราะกระทรวงพาณิชย์ได้อนุญาตให้มีการจดทะเบียนสำหรับกิจการที่ทำเป็นธุรกิจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรมกับตลาดต่างประเทศ การตัดสินใจผิดพลาดเพราะขาดข้อมูลอันเป็นพื้นฐานสำคัญจะเป็นผลเสียต่อธุรกิจ และเศรษฐกิจเป็นส่วนรวม และในธุรกิจประเภทนี้จะมีนักเก็งกำไรเข้าร่วมด้วย

จากการสุ่มตัวอย่างสินค้าเกษตรกรรมจำนวน 20 รายการจากสินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก 50 อันดับแรก เพื่อมาศึกษาโครงสร้างต้นทุน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. โครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรมประเภทสักรวมมีต้นทุนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปรซึ่งคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่แล้วมีค่าอยู่ระหว่าง 53.77%-96.07% โดยมีค่าแรงเป็นต้นทุนที่มีค่าสูงสุดในส่วนของต้นทุนผันแปรที่เกิดขึ้น และค่าแรงในการปลูกจะสูงกว่าค่าแรงในการดูแลรักษาเก็บเกี่ยว สำหรับค่าวัสดุเป็นต้นทุนผันแปรที่มีค่าสูงรองลงมา และค่าใช้จ่ายสูงสุดในหมวดค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าปุ๋ย
2. โครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรมประเภทสุสานมีต้นทุนผันแปรซึ่งคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อตัวเกินกว่า 90 % ขึ้นไป โดยมีค่าวัสดุเป็นรายการที่มีค่าสูงสุด ค่าวัสดุที่สำคัญ ได้แก่ ค่าพันธุ์ ค่าอาหาร และอาหารเสริม
3. โครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรมประเภทประมงมีต้นทุนผันแปรซึ่งคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัมอยู่ระหว่าง 71.24%-97.23% โดยมีค่าวัสดุเป็นส่วนสำคัญของต้นทุนผันแปรซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 30.66%-82.48% ของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัม

สำหรับต้นทุนคงที่มีช่วงของต้นทุนที่เกิดอยู่ระหว่างกลางของสินค้าเกษตรกรรมประเภท
กลีกรรรมและประเภทปศุสัตว์

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการประยุกต์โครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้า
เกษตรกรรม ซึ่งทำได้ 2 แบบ คือ

1. กรณีที่ทราบข้อมูลรายละเอียดต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วย (ไร่ ไร่ ต่ำ หรือกิโลกรัม
แกล้วต่อกรณี) จะสามารถคำนวณต้นทุนคิดเป็นร้อยละของรายได้ต่อหน่วยได้ ซึ่งจะทำให้ทราบ
ว่า ณ ระดับราคาขายที่ตลาดกำหนดขึ้น เกษตรกรหรือผู้ผลิตจะมีอัตรากำไรต่อหน่วยเท่าใด
จะมีรายละเอียดต้นทุนต่ำกว่ารายได้ในอัตรากำไรบ้าง หากผู้ใช้สามารถจะควบคุมต้นทุนแต่ละ
ชนิดในโครงสร้างต้นทุนได้ก็จะทำให้กำไรสูงขึ้น

2. กรณีที่เกษตรกรไม่ทราบข้อมูลต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วย เกษตรกรสามารถใช้
โครงสร้างต้นทุนที่ได้จากการวิจัยประกอบกับราคาขายที่กำหนดโดยตลาด คำนวณหาต้นทุน
สูงสุดโดยประมาณเฉลี่ยต่อหน่วยที่จะไม่ขาดทุนได้ นั่นคือคำนวณหาโดยกำหนดให้ต้นทุนรวมเฉลี่ย
ต่อหน่วยเท่ากับราคาขายที่กำหนดพอดี จากการที่เกษตรกรสามารถประหยัดต้นทุนลงมาจาก
ต้นทุนที่สูงสุดในส่วนใดได้ นั่นคือผลกำไรที่คาดว่าจะได้รับ

สถาบันวิจัยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

Cost structural models for exported agricultural products are prepared to be cost-data base using in commodity business. This cost-data base will help entrepreneurs evaluate potential gain or loss that can be obtained at the negotiated price.

The reason that the researchers are interested in this topic is that the Ministry of Commerce allowed business to operate in foreign commodity markets. Wrong decision making because of lacking relevant information will affect the economy of the country as a whole. Speculators in this type of business are usually found.

The researchers also aim at providing cost information to agriculturists in order to be used in production planning and cost control.

Twenty items of exported agricultural products are randomly selected from the first fifty ones in order to study their cost structures which can be concluded as follows:

1. For agricultural products, costs are **mostly** of variable type. These variables costs are between 53.77%-96.07% of the total cost per unit. Labor cost is the highest value within these variable costs. Labor cost involving plantation is higher than labor cost involving cultivation. The second highest value within the variable costs is the plantation utilities whereas fertilizer is the highest one.

2. For fishery products, variable costs are greater than 90% of the total cost per unit. The highest value within these variable cost is utilities, whereas breed, food, and nutrition are significance.

3. For livestock products, variable costs are between 71.24%-97.23% of the total cost per kilogram. Utilities being the highest value within variable costs are between 30.66%-82.48% of the total cost per kilogram. Fixed costs for livestock products are in between those for agricultural and fishery ones.

The researchers also propose guideline to apply cost structural models obtained which are as follows:

1. In case of knowing the detail of cost data per unit, this cost per unit can be converted relatively to setting price. Agriculturists can determine profit percentage as well as percentage of each cost category being under determined price. Controllable of each cost category will improve profit.

2. In case of lacking cost data per unit, agriculturists can use cost structural models obtained from this research coupling with setting price to determine the highest total cost per unit which will not getting loss. Curtailing cost from any categories from the one calculated will be the profit obtained.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง "การกำหนดตัวแบบโครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก" (Cost Structural Models for Exported Agricultural Products) ได้รับการสนับสนุนทางการเงินทุนจากฝ่ายวิจัย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งคณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ นอกจากนี้การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ทั้งทางค่านเอกสารและสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ประกอบการธุรกิจด้านนี้หลายท่าน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ธนาคารต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากคุณชัยสิน สุขวิบูลย์ นิสิตในหลักสูตรปริญญาโทชั้นมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ และกรมทะเบียนการค้า

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันและบุคคลต่าง ๆ ที่ให้ความสนับสนุนดังกล่าวข้างต้นไว้

ณ ^{ที่} ๗

วันเพ็ญ กฤตผล
 ดวงสมร อรพันธ์
 กนุชา คุณพนิชกิจ

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
โครงสร้างสินค้าส่งออกปี 2528-2532.....	4
รูปแบบการค้าโดยตรง.....	8
โครงสร้างและระบบการตลาดกลาง.....	9
สินค้าเกษตรกรรมมูลค่าส่งออกสูงสุด 50 อันดับแรก.....	15
ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรม.....	39
ข้อมูลราคาขายสินค้าเกษตรกรรมส่งออกปี 2532-2533 (บางส่วน).....	71
ตัวอย่างการประยุกต์โครงสร้างต้นทุน.....	76

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญรูป.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
บทที่ 2 ลักษณะการซื้อขายสินค้าเกษตรกรรมในตลาดล่วงหน้า.....	4
บทที่ 3 ตัวแบบโครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก.....	32
บทที่ 4 การประยุกต์โครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรม.....	70
บทที่ 5 สรุปเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	81

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขที่พิมพ์ ๑๓
พศ 15
เลขทะเบียน 006025
วันเดือนปี พ.ศ. ๖๖

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหา ที่มา เหตุผลและความสำคัญของการวิจัย

ในปัจจุบันกระทรวงพาณิชย์ได้อนุญาตให้มีการจดทะเบียนสห รับกิจการที่ดำเนินธุรกิจ ทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรมกับตลาดต่างประเทศ ซึ่งโดยลักษณะการดำเนินงาน แล้วกิจการเหล่านี้จะทำการตกลงราคาไปโดยที่ยังไม่ได้ศึกษาข้อมูลต้นทุนที่เกี่ยวข้อง หรือ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลดังกล่าวเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะการไม่มีข้อมูลที่สมบูรณ์ประการหนึ่ง หรือข้อมูลที่มีอยู่ล้าสมัยและไม่สามารถจะคำนวณต้นทุนขึ้นใหม่ให้เสร็จสิ้นทันเวลาได้อีกประการ หนึ่ง พฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงทั้งต่อผู้ประกอบการธุรกิจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า และเกษตรกรซึ่งเป็นผู้จัดหาสินค้ามาให้กับกิจการเหล่านี้ภายใต้ราคาที่กำหนดไว้ เพราะอาจ เป็นไปได้ว่าต้นทุนที่เกิดขึ้นสูงเกินกว่าราคาจำหน่ายที่กำหนดไว้นั้นเอง ด้วยเหตุนี้ทางด้านผู้ ประกอบธุรกิจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้ารวมทั้งเกษตรกร จำเป็นที่จะต้องมามีวิธีการในการเก็บรวบรวม ข้อมูลต้นทุนและคำนวณต้นทุนของผลผลิตที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วนและรวดเร็ว ซึ่งจะมีส่วน ช่วยในการพิจารณาราคารวมทั้งใช้ประกอบการวางแผนและควบคุมต้นทุนของเกษตรกรที่จะทำ การเพาะปลูกเพื่อส่งมอบให้ผู้ประกอบการดังกล่าวอีกต่อหนึ่ง

คณะผู้วิจัยตระหนักว่าการที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้น ควรจะต้องมีการกำหนด ตัวแบบโครงสร้างต้นทุนของสินค้าดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในอนาคตที่จะช่วยผู้ประกอบการทำ สัญญาซื้อขายล่วงหน้าและเกษตรกรโดยตรง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงภาวะของสินค้าเกษตรกรรมโดยทั่วไปที่มีการส่งออก
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างต้นทุนของสินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก และนำมา กำหนดเป็นตัวแบบสห รับกลุ่มสินค้าประเภทต่าง ๆ รวมทั้งเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่าง ของตัวแบบในแต่ละกลุ่มสินค้า

3. เพื่อเสนอแนะการประยุกต์โครงสร้างต้นทุน ตลอดจนสรุปปัญหาและหาแนวทางแก้ไขอันเกี่ยวเนื่องกับการให้ข้อมูลที่ต้นทุนของสินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก

สมมติฐาน

ผู้ประกอบธุรกิจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรมกับตลาดต่างประเทศ รวมทั้งเกษตรกร ชาติหลักเกณฑ์ในการคำนวณต้นทุนผลผลิตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและทันเวลา

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเฉพาะสินค้าเกษตรกรรมที่ยังไม่มีการแปรรูป ซึ่งอยู่ในข่ายของการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ประชากร

สินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก 50 อันดับแรก ตามการจัดอันดับของกรมเศรษฐกิจพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ ประจำปี 2532

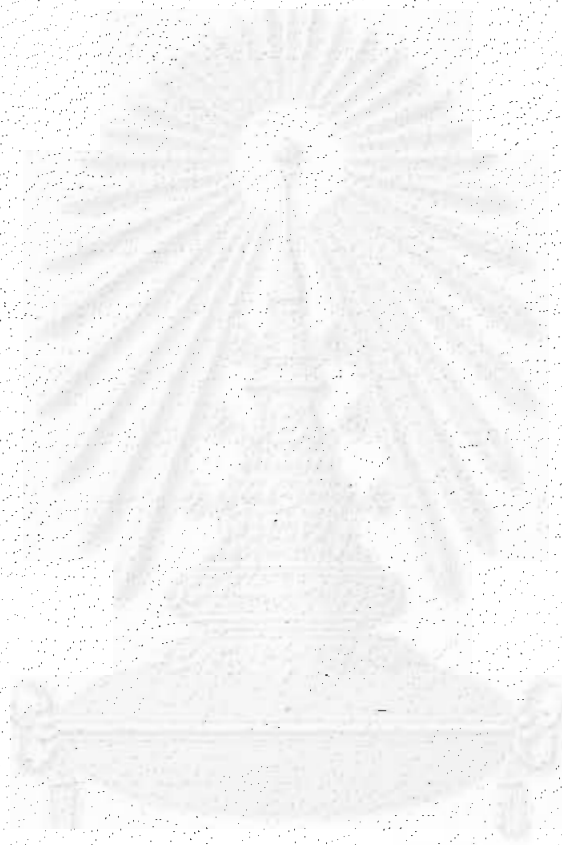
ตัวอย่าง

เลือกศึกษาสินค้าเกษตรกรรมกระจายไปตามอันดับต่าง ๆ เป็นจำนวน 20 รายการ โดยจำแนกเป็นรายการประภมย่อยได้ 25 รายการ คิดเป็นขนาดตัวอย่าง 40%

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลทั้งปฐมภูมิ อันได้แก่ ข้อมูลจากการออกแบบสอบถาม และทุติยภูมิ อันได้แก่ เอกสารทางราชการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมสินค้าเป็นประเภทใหญ่ ๆ กำหนดตัวแบบโครงสร้างต้นทุนของสินค้าแต่ละประเภท พร้อมทั้งเปรียบเทียบ

3. เสนอแนวทางประยุกต์โครงสร้างคันทันท์ที่ได้ในข้อ 2
4. สรุปปัญหาและข้อเสนอนะ

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะการซื้อขายสินค้าเกษตรกรรมในตลาดล่วงหน้า

ประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการกระจายกิจกรรมการเกษตร ในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าเกษตรกรรมยังคงเป็นแหล่ง เศรษฐกิจหลักของประเทศ ทั้งนี้ประเทศสามารถเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร และขยาย ประเภทการผลิตจากพืชหลัก อันได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ยางพารา มันสำปะหลัง ปอ และอ้อย ไปสู่ประเภทการผลิตอื่นมากขึ้น เช่น พืชผัก ปศุสัตว์ และประมง ผลจากการขยายตัวทาง เกษตรกรรมดังกล่าวมีผลกระทบต่อการขยายตัวในกิจกรรมต่อเนื่องที่สำคัญ คือ การตลาด ทั้งในส่วนของการตลาดในประเทศและการตลาดต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้น ในมูลค่าสินค้าออกสำหรับสินค้าเกษตรกรรมจาก 82,335.80 ล้านบาทในปี 2528 เป็น 146,342.00 ล้านบาทในปี 2532 (รูปที่ 2.1)

รูปที่ 2.1 โครงสร้างสินค้าส่งออกปี 2528-2532

(มูลค่า : ล้านบาท)

ปี	มูลค่าสินค้าออก ทั้งสิ้น	สินค้าเกษตรกรรม		สินค้าอุตสาหกรรม		สินแร่		สินค้าอื่น ๆ	
		มูลค่า	%ของมูลค่ารวม	มูลค่า	%ของมูลค่ารวม	มูลค่า	%ของมูลค่ารวม	มูลค่า	%ของมูลค่ารวม
2532	515,847.9	146,342.0	28.4	332,572.9	64.5	6,878.6	1.3	29,890.3	5.8
2531	403,569.8	124,531.6	30.9	257,420.5	63.8	6,692.2	1.6	14,925.5	3.7
2530	299,853.2	100,503.5	33.5	153,302.9	51.1	3,803.7	1.3	42,243.1	14.1
2529	231,481.0	92,592.4	40.0	108,333.1	46.8	3,472.2	1.5	27,083.3	11.7
2528	193,365.5	82,335.8	42.6	83,094.8	43.0	7,429.8	3.8	20,505.3	10.6

แหล่งที่มา : กระทรวงพาณิชย์

สินค้าเกษตรกรรมที่สำคัญของประเทศไทย

ผลผลิตทางเกษตรที่สำคัญ ๆ อาจแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

1. ประเภทพืชอาหาร ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วต่าง ๆ อ้อย ฯลฯ
2. ประเภทพืชน้ำมัน ได้แก่ ถั่วเหลือง ไร่ ฯลฯ
3. ประเภทพืชเส้นใย ได้แก่ ปอแก้ว ปอกระเจา ทุ่น ฝ้าย ฯลฯ
4. ประเภทพืชผัก ได้แก่ พริก หอม กระเทียม ผักต่าง ๆ ฯลฯ
5. ประเภทพืชอื่น ๆ ได้แก่ ยาสูบ ยางพารา ฯลฯ
6. ประเภทพืชผลไม้ ได้แก่ ทุเรียน มะม่วง ลำไย ฯลฯ
7. ประเภทปศุสัตว์และสัตว์ปีก ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ ห่าน ฯลฯ
8. ประเภทการประมง ได้แก่ ปลาทะเล ปลาน้ำจืด กุ้ง ก้าง ฯลฯ
9. ประเภทการป่าไม้ ได้แก่ ไม้แปรรูปต่าง ๆ ทรัพยากรจากป่า ฯลฯ

อย่างไรก็ตามถ้าจำแนกประเภทสินค้าเกษตรกรรมตามโครงสร้างของราคาในขณะนี้ อาจจำแนกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ได้แก่

1. กลุ่มสินค้าที่การส่งออกมีความสำคัญต่อการกำหนดราคาภายในประเทศ คือ ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง และยางพารา
2. กลุ่มสินค้าที่มีการบริโภคในประเทศเป็นส่วนใหญ่ และราคากำหนดจากความต้องการภายในประเทศ ได้แก่ ถั่วเหลือง ฝ้าย ปอ ปาล์มน้ำมัน และมะพร้าว
3. กลุ่มสินค้าที่มีการแทรกแซงราคาโดยรัฐและกลุ่มสินค้าที่อยู่ภายใต้ตลาดซื้อขายได้แก่ อ้อย กาแฟ สับปะรด และยาสูบ
4. กลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ ผัก ผลไม้ ปศุสัตว์

ลักษณะพิเศษของสินค้าเกษตรกรรม

เนื่องด้วยสินค้าเกษตรกรรมเป็นผลิตผลจากธรรมชาติ สินค้าเกษตรกรรมที่ผลิตจึงไม่สามารถควบคุมปริมาณ คุณภาพ และรูปลักษณะให้เป็นไปตามความต้องการได้

แต่จะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของสินค้าเกษตรกรรมซึ่งแตกต่างไปจากสินค้าประเภทอื่น ๆ
ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ไม่สามารถบริโภคได้โดยตรง ต้องมีการแปรรูปเสียก่อนจึงสามารถบริโภคได้ เช่น ข้าวเปลือก ต้องนำมาสีเป็นข้าวสารก่อนจึงสามารถนำมาบริโภคได้ ส่วนกรรมวิธีแปรรูปจะซับซ้อนมากหรือน้อยเพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะตัวสินค้าและความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ

2. นำเสี้ง่ายและกินเนื้อที่ สินค้าเกษตรกรรมหลายชนิด เช่น ผลไม้ ผัก และเนื้อสัตว์ มีลักษณะนำเสี้ง่าย และมักมีขนาดของรูปร่างเพอะเพอะเมื่อเทียบกับสินค้าชนิดอื่นที่มีมูลค่าเท่ากัน ด้วยสภาพการณ์เช่นนี้ทำให้การขนส่งสินค้าต้องทำกันพิเศษและมีอัตราค่าขนส่งสูง หรือต้องมีการแปรรูปให้สามารถใส่ประโยชน์ได้ในเวลายาวนานขึ้น

3. ผลผลิตมีเฉพาะบางท้องที่และออกสู่ตลาดตามฤดูกาล ด้วยความจำกัดทางธรรมชาติในตัวของสินค้าเกษตรกรรมเอง จึงทำให้พืชและสัตว์บางชนิดเจริญเติบโตและทำการผลิตได้เฉพาะบางท้องที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสม เช่น มีความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปริมาณการตกของฝน อุณหภูมิ และช่วงของแสงที่เหมาะสม เป็นต้น ดังนั้นสินค้าเกษตรกรรมหลายชนิดถูกจำกัดให้ผลิตได้เฉพาะบางท้องที่และบางฤดูกาลเท่านั้น นอกจากนี้การผลิตสินค้าเกษตรกรรมโดยทั่วไปต้องใช้เวลาในการผลิตที่ค่อนข้างยาวนาน จึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและราคาสินค้าได้ในทันทีทันใดเช่นเดียวกับสินค้าประเภทอื่น ๆ

จากลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ทำให้ต้องมีการขนส่งสินค้าเกษตรกรรมในระยะทางไกล ๆ ตลอดจนต้องมีการเก็บรักษาสินค้าไว้ในบางเวลาเพื่อให้มีสินค้าสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้

4. คุณภาพไม่แน่นอน โดยทั่วไปสินค้าเกษตรกรรมแต่ละชนิดจะมีคุณภาพแตกต่างกันออกไปแม้ว่าจะผลิตมาจากผู้ผลิตรายเดียวกันก็ตาม สินค้าเกษตรกรรมที่ผลิตขึ้นโดยใช้พันธุ์ กรรมวิธีการผลิต และท้องที่ทำการผลิตแตกต่างกันจะทำให้รูปร่าง ชนิด และคุณภาพไม่เหมือนกันทีเดียว ดังนั้นจึงต้องมีการจัดขึ้นและมาตรฐานสินค้าให้อำนวยความสะดวกในการซื้อขายและการบริโภค

จากลักษณะพิเศษของสินค้าเกษตรกรรมข้างต้นส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของตลาดสินค้าเกษตรกรรมต้องขึ้นอยู่กับกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ ก่อนข้างมากกว่าสินค้าอุตสาหกรรม เช่น การเก็บรักษาสินค้า การขนส่ง รวมถึงการสื่อสารข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับ ราคา ปริมาณรับซื้อ และแหล่งรับซื้อ ซึ่งจะมีส่วนช่วยลดความเสี่ยงเปรียบเทียบในการต่อรองเชิงการค้า

ระบบตลาดสินค้าเกษตรกรรม

ระบบตลาดสินค้าเกษตรกรรม แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

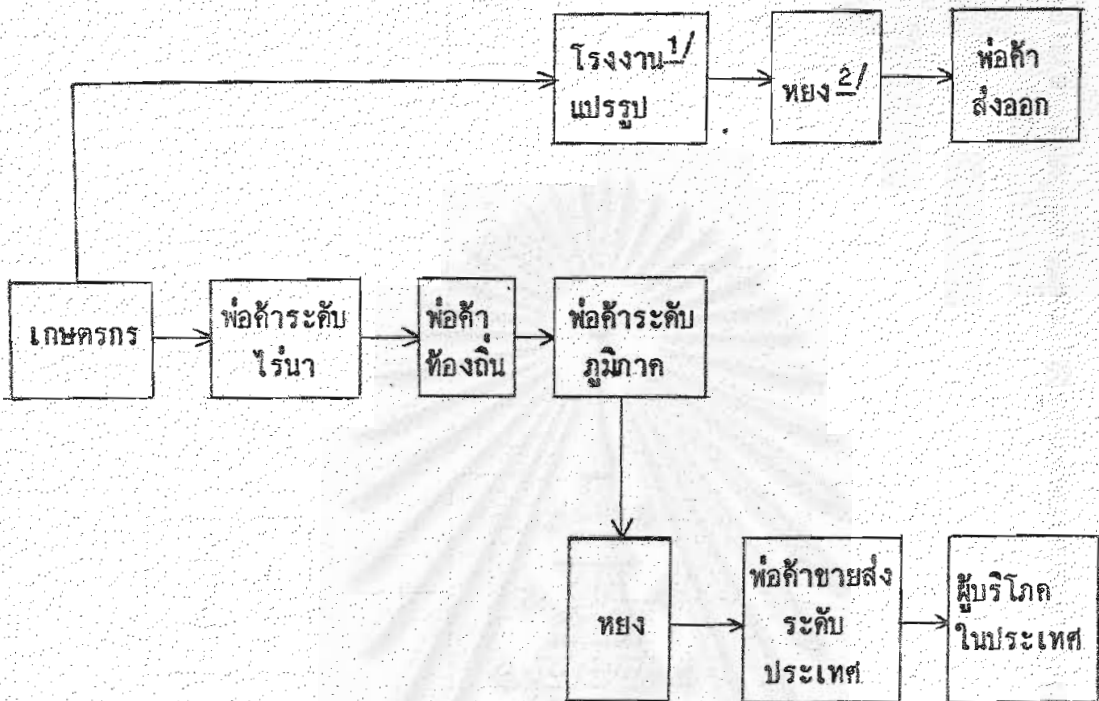
1. รูปแบบการค้าโดยตรง (รูปที่ 2.2) ได้แก่ การที่เกษตรกรขายผลผลิตให้กับพ่อค้าท้องถิ่นหรือโรงงานแปรรูปซึ่งเป็นเจ้าประจำกัน พ่อค้าท้องถิ่นจะเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อของเกษตรกร เป็นรูปแบบการขายที่มีมาแต่ดั้งเดิม และยังคงเป็นวิธีที่ใช้กันมากที่สุดในปัจจุบัน สินค้าเกษตรที่มีรูปแบบการขายโดยตรง ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ถั่วเขียว และมันสำปะหลัง รูปที่

2.2 แสดงให้เห็นรูปแบบการขายในลักษณะนี้ จะเห็นได้ว่าสินค้าแต่ละประเภทต้องผ่านขั้นตอนการตลาดและคนกลางหลายขั้นตอนจากเกษตรกรไปสู่ผู้บริโภคชั้นสุดท้าย รูปแบบการขายโดยตรงนี้จึงทำให้เสียค่าใช้จ่ายการตลาดสูง ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจึงอาจน้อยกว่าระบบตลาดสินค้าเกษตรในรูปแบบอื่น

2. รูปแบบการค้าในระบบตลาดกลาง¹ เป็นรูปแบบการค้าที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองสูงขึ้น อันเนื่องมาจากการที่มีผู้ซื้อจำนวนมากมาพบกับผู้ขาย ซึ่งมีจำนวนมากรายเช่นกัน ตลาดกลางยังแบ่งออกได้ 4 ประเภท (รูปที่ 2.3) ดังนี้

¹ตลาดกลาง กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ให้คำจำกัดความว่า หมายถึง สถานที่ที่เป็นแหล่งกลางซื้อขายสินค้า ให้ผู้ขายสินค้าจำนวนมากได้ขายสินค้าโดยตรงกับผู้ซื้อที่มีอยู่เป็นจำนวนมากรายเช่นกัน โดยมีการตกลงหรือกำหนดราคาโดยเปิดเผย และมีการแข่งขันในการซื้อขายภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์ที่แน่นอนในการตกลงซื้อขาย รวมทั้งเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกในการซื้อขายที่สามารถสะท้อนภาวะตลาดของสินค้าที่ซื้อขายได้

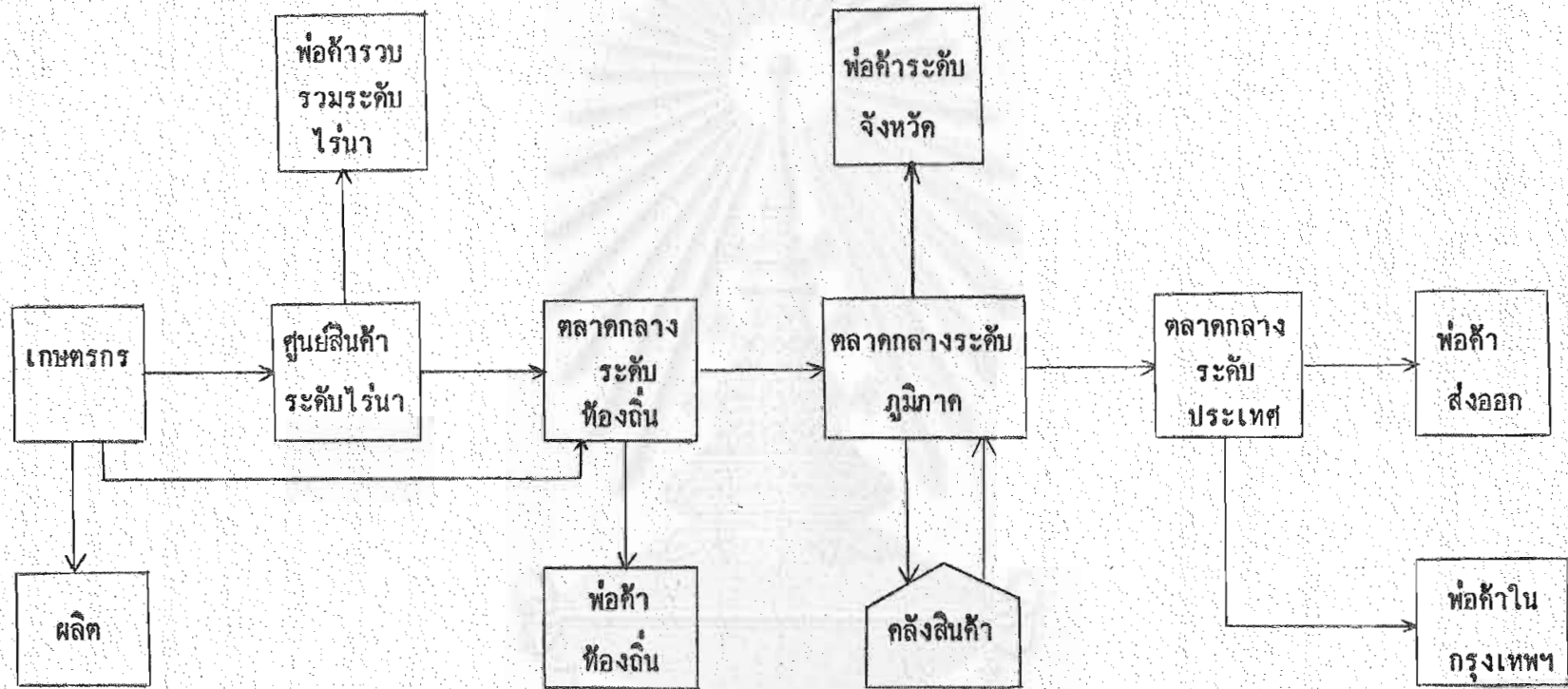
รูปที่ 2.2 รูปแบบการค้าโดยตรง

1/ ได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานมันเส้น โรงงานแปรรูปยางพารา ฯลฯ

2/ หียง ได้แก่ นายหน้า หรือ ตัวแทนการค้า ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนผู้ส่งออกในการรวบรวมสินค้าจากพ่อค้าท้องถิ่น โดยได้รับค่านายหน้าตอบแทน ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับครึ่งเปอร์เซ็นต์ของมูลค่า เช่น กรณีข้าว หียง คือ นายหน้าค้าข้าวที่ทรงवाद และเป็นผู้ติดต่อซื้อข้าวให้ผู้ส่งออกที่ได้รับคำสั่งซื้อจากต่างประเทศ โดยหียงจะติดต่อซื้อข้าวจากโรงสีหรือพ่อค้าระดับภูมิภาคแล้วเสนอให้พ่อค้าส่งออกตามปริมาณ คุณภาพ และราคาที่ตกลงกัน

รูปที่ 2.3 โครงสร้างและระบบการตลาดกลาง

ที่มา : รายงานผลการศึกษา โครงการศึกษาเพื่อปรับปรุงระบบตลาดสินค้าเสนอต่อกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ บริษัทการจัดการเกษตรและอุตสาหกรรม จำกัด มีนาคม 2528

2.1 ตลาดกลางระดับไร่นา จัดเป็นตลาดกลางระดับล่างสุด มีลักษณะเป็นศูนย์รวมการซื้อขายที่ใกล้แหล่งผลิตหรือไร่นา มีขนาดเล็ก ปริมาณสินค้าและจำนวนผู้ซื้อผู้ขายมีไม่มากนัก วิธีการซื้อขายเป็นการประมูลราคา และในตลาดระดับนี้จะไม่มีการอื่นใดนอกจากความสะดวกด้านสถานที่

2.2 ตลาดกลางระดับท้องถิ่น เป็นแหล่งรวมสินค้าจากท้องถิ่นนั้นหรือบริเวณใกล้เคียง เช่น เป็นแหล่งรวมสินค้าจากอำเภอต่าง ๆ หรือภายในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง และโดยทั่วไปแล้วสินค้าจากตลาดกลางประเภทนี้จะกระจายไปสู่ตลาดกลางระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศต่อไป

2.3 ตลาดกลางระดับภูมิภาค เป็นแหล่งซื้อขายสินค้าจากจังหวัดต่าง ๆ ในภูมิภาคนั้น ประเภทและปริมาณสินค้าจะมากกว่าตลาดกลางระดับท้องถิ่น

ตลาดกลางระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค แยกออกได้อีกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1) ตลาดกลางแบบไม่มีระบบ แยกออกได้เป็น ตลาดกลางแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นตลาดกลางที่มีลักษณะต่างคนต่างค้าในสถานที่ค้าของตนเอง แต่จะอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน การค้าเป็นไปโดยเสรี ไม่มีกฎระเบียบข้อบังคับ การซื้อขายส่วนใหญ่เป็นแบบต่อรองราคากันตัวต่อตัว ผู้ค้าอาจมีปัจจัยอำนวยความสะดวกเป็นของตนเอง เช่น คลังสินค้า เครื่องชั่ง ตวง วัด รมบรรจุทุก ตัวอย่างตลาดกลางลักษณะนี้ ได้แก่ ตลาดกลางข้าวโพด ข้าวฟ่าง บริเวณอำเภอท่าเรือ จังหวัดอยุธยา ตลาดกลางฉลองค้าสัตว์ประเทที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และตลาดผักศรีเมืองที่อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ส่วนอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ ตลาดกลางแบบใหม่ เป็นตลาดกลางที่มีผู้จัดตั้งขึ้นมา มีสถานที่รวมให้ผู้ซื้อผู้ขายมาติดต่อค้าขายกัน การค้ามีลักษณะของการประมูลหรือต่อรองราคา แต่ไม่ได้มีกฎระเบียบมากมายนักและไม่มีการข่มขู่ขังขัง ตลาดกลางลักษณะดังกล่าว ได้แก่ ตลาดข้าวเปลือกจังหวัดนครสวรรค์ ตลาดนัค โท-กระบือ ที่อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

2) ตลาดกลางที่มีระบบ เป็นตลาดกลางที่มีสถานที่ซื้อขายเพื่อเป็นแหล่งรวมให้ผู้ซื้อผู้ขายมาพบปะกัน มีระบบการควบคุมตลาดหรือโครงสร้างการบริหารที่แน่ชัด การซื้อขายในตลาดอาจกระทำได้โดยตรงหรือผ่านนายหน้า วิธีการซื้อขายเป็นไปอย่าง

เปิดเผยโดยวิธีการประมูลหรือต่อรองราคา ตลาดกลางประเภทนี้เป็นตลาดที่มีกฎหมายรองรับและดำเนินการภายใต้กฎระเบียบรวมทั้งมีการให้บริการต่าง ๆ เช่น คลังสินค้า ข่าวดสาร การคัดแยกคุณภาพสินค้า และการขนส่ง ตัวอย่างของตลาดกลางลักษณะดังกล่าว ได้แก่ ตลาดกลางสินค้าเกษตร จังหวัดพิษณุโลก

2.4 ตลาดกลางระดับประเทศ เป็นตลาดกลางปลายทางอันเป็นแหล่งรวมสินค้าเกษตรกรรมจากแหล่งต่าง ๆ และจะเป็นแหล่งที่สินค้าเกษตรกรรมจะถูกส่งไปสู่ต่างประเทศ หรือกระจายไปโรงงานแปรรูป และจำหน่ายต่อถึงผู้บริโภค ตัวอย่างตลาดกลางระดับประเทศ ได้แก่

1) ตลาดกลางทำโรงโม้ เป็นตลาดกลางที่ทางราชการจัดให้มีขึ้นภายในบริเวณกรมการค้าภายใน มีลักษณะการค้าที่เป็นระบบ คือ ผู้ซื้อและผู้ขายจะเข้ามาค้าขายรวมกันในห้องค้าสินค้าที่ขายในตลาด คือ ชาว ผู้ซื้อผู้ขายประกอบด้วย พ่อค้าส่งออก โรงสีข้าว ตัวแทนขายข้าว (ทยง) และผู้ใช้บริการอื่น ๆ เช่น พ่อค้าขายปลีก ขายส่ง สำหรับผู้มีสิทธิเข้าทำการซื้อขายในตลาดนี้ในระยะทดลอง ได้แก่ ผู้ที่สมาคมการค้าที่เกี่ยวข้องออกหนังสือรับรองให้เข้าทำการซื้อขายในตลาดกลางได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเชื่อถือในการซื้อขาย ผู้ซื้อผู้ขายสามารถเลือกวิธีการค้าแบบตกลงราคากันเองหรือแบบประมูลก็ได้ หากจะใช้วิธีเปิดประมูลเจ้าหน้าที่ตลาดกลางจะเป็นผู้ดำเนินการให้ ทั้งนี้การซื้อขายกันทั้งแบบใช้มาตรฐานของกระทรวงพาณิชย์ หรือด้วยตัวอย่าง โดยทางตลาดจะมีอุปกรณ์ที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพข้าวเตรียมไว้ให้ด้วย และเมื่อตกลงซื้อขายกันแล้วหากต้องการจะทำสัญญาซื้อขายต่อกัน ตลาดกลางจะมีแบบสัญญาและจะดำเนินการให้ ส่วนกำหนดเวลาส่งมอบ เงื่อนไขการส่งมอบ และการชำระเงิน ให้เป็นไปตามประเพณีที่เคยปฏิบัติต่อกัน เว้นแต่จะได้ตกลงกันเป็นกรณีพิเศษหรือที่กำหนดไว้ในสัญญา และหากเกิดกรณีพิพาทที่เกี่ยวกับการซื้อขาย ผู้ซื้อและผู้ขายจะร้องขอให้ตลาดกลางตั้งกรรมการไกล่เกลี่ยหรือชี้ขาดได้ เมื่อตลาดเปิดทางตลาดกลางจะเผยแพร่ราคาและปริมาณรวมของการซื้อขายข่าวสารแต่ละชนิด

2) ตลาดกลางขายส่งพืชผักผลไม้ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป คือ ตลาดผักที่ปากคลองตลาด ตลาดผลไม้ที่สี่แยกมหานคร และตลาดผักและผลไม้ที่สี่มุมเมือง ซึ่งเป็นตลาดขายส่งสินค้าผักและผลไม้ใหญ่ที่สุดในประเทศ สาเหตุของการเกิดตลาดขายส่งดังกล่าวนี้ก็เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการค้าแทบทุกชนิด และเป็นจังหวัดที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด จึงทำให้ผลผลิตสินค้าเกษตรกรรมส่วนใหญ่มุ่งสู่ตลาดที่กรุงเทพมหานครเป็นอันดับแรก ตลาดขายส่งเหล่านี้ก็จะทำหน้าที่กระจายผลผลิตไปยังตลาดอื่นในกรุงเทพมหานคร จังหวัดใกล้เคียง และภาคอื่น ๆ โดยตลาดขายส่งจะเป็นผู้กำหนดราคาพืชผัก โดยพิจารณาจากปริมาณผลผลิตและความต้องการในช่วงนั้น ๆ เนื่องจากผักมีหลายประเภท บางประเภทมีลักษณะเน่าเสียง่าย ไม่ทนทานต่อการขนส่ง แหล่งผลิตจึงตั้งอยู่ในจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ราชบุรี นครปฐม ปทุมธานี และนครปฐม ซึ่งส่วนใหญ่พ่อค้าในตลาดขายส่งจะเป็นผู้ไปรับซื้อจากเกษตรกรนำมาขายที่ตลาดขายส่ง แต่บางครั้งก็มีที่เกษตรกรนำผลผลิตมาขายเองโดยการรวมกลุ่ม สำหรับผักที่ทนทานต่อการขนส่ง เช่น กะหล่ำปลี สามารถปลูกในที่ห่างไกลได้ วิธีการนำมาขาย ได้แก่ การที่พ่อค้าท้องถิ่นเป็นผู้รวบรวมมาขายให้พ่อค้าในตลาดขายส่งที่กรุงเทพมหานคร ส่วนผู้ซื้อก็มีทั้งพ่อค้าขายปลีกตามตลาดสดต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครและพ่อค้าขายส่งรายเล็ก ซึ่งส่งผักไปขายตามชานเมือง และต่างจังหวัด ส่วนตลาดผลไม้ แหล่งผลิตจะกระจายทั่วไปในภาคต่าง ๆ และส่วนใหญ่พ่อค้าขายส่งตลาดกลางที่กรุงเทพมหานครจะออกไปรับซื้อจากแหล่งผลิตนำมาขายในตลาดขายส่งด้วยตนเอง

3) ตลาดกลางยางพาราที่อำเภอหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ เป็นสถานที่แห่งเดียวในต่างจังหวัดที่มีตลาดกลางระดับประเทศ คือ ตลาดกลางระดับประเทศของยางพารา ปริมาณการซื้อขายยางพาราในตลาดหาดใหญ่ นอกจากจะมาจากสวนยางในจังหวัดสงขลาแล้วยังมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น สตูล พัทลุง ยะลา นราธิวาส และปัตตานี ทำให้ปริมาณสินค้ามีมาก ยางพาราที่รวบรวมที่ตลาดหาดใหญ่นี้จะทำการส่งออกโดยผ่านด่านศุลกากรสงขลาและปาดังเบซาร์ ซึ่งนับว่าเป็นปริมาณส่งออกยางที่ใหญ่ที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น

รูปแบบตลาดซื้อตกลงในปัจจุบัน

นอกเหนือจากระบบตลาดกลางที่ตั้งที่ได้อธิบายข้างต้นแล้ว วิธีการหนึ่งของการซื้อขายผลผลิตการเกษตรที่เริ่มมีการใช้แพร่หลายขณะนี้ คือ การซื้อขายสินค้าเกษตรกรรมภายใต้ข้อตกลงระหว่างเกษตรกรกับผู้ซื้อ ซึ่งได้แก่ โรงงานแปรรูป หรือตัวแทน โดยผู้ซื้อจะระบุเงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับการผลิตหรือการตลาดของผลผลิตนั้น สาเหตุที่ทำให้เกิดการนำข้อตกลงระหว่างเกษตรกรกับผู้ซื้อ ก็เนื่องมาจากความต้องการที่สอดคล้องกันทั้งสองฝ่าย ฝ่ายเกษตรกรต้องการทราบราคาขายสินค้าที่แน่นอน ส่วนผู้ซื้อที่ต้องการหลักประกันในเรื่องปริมาณสินค้าและราคา สินค้าที่มีการนำข้อตกลงขณะนี้ส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าว สับปะรด ปาล์ม น้ำมัน ไข่ เนื้อ

สำหรับรูปแบบตลาดซื้อตกลงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแบ่งได้เป็น

1. การทำข้อตกลงระหว่างบุคคลต่อบุคคล ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมกันมาก เนื่องจากมีความเป็นอิสระในการเลือกคู่สัญญา ทั้งเกษตรกรและผู้ซื้อสามารถเลือกกันและกันได้ การทำข้อตกลงลักษณะนี้จะพบในธุรกิจรวมจอร์ เช่น สับปะรด ปาล์ม น้ำมัน ไข่ เนื้อ
2. การทำข้อตกลงระหว่างกลุ่มต่อกัน เป็นการนำข้อตกลงในลักษณะการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ในการเจรจาต่อรองกับคู่สัญญา ในขณะที่เดียวกันผู้ซื้อจะมีการรวมกลุ่มเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เช่นกัน การรวมกลุ่มจะช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองของแต่ละฝ่าย ตัวอย่างการทำข้อตกลงในลักษณะนี้ ได้แก่ การทำข้อตกลงระหว่างกลุ่มชาวไร่ข้าวกับโรงงานน้ำตาล

ตลาดต่างประเทศสำหรับสินค้าเกษตรกรรม

ตลาดส่งออกสินค้าเกษตรกรรมที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา กลุ่มเอ.อี.ซี. กลุ่มอาเซียน ชองกง ฮ่องกง ไต้หวัน กลุ่มตะวันออกกลาง กลุ่มแอฟริกา และจีนแดง สำหรับปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมของประเทศไทยในแต่ละปีจะขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ปริมาณการผลิตและความต้องการภายในประเทศ ปีใดที่ปริมาณการผลิตมีมากก็จะสามารถส่งออกได้มาก แต่ปีใดที่ผลผลิตมีน้อยลงก็จะส่งออกน้อยลง และหากมีไม่เพียงพอแก่การบริโภคภายในประเทศแล้ว ทางรัฐบาลก็จะประกาศควบคุมห้ามมีการส่งออกชั่วคราวเพื่อมิให้เกิดการขาดแคลนภายใน เช่น ในฤดูกาลผลิต 2527/2528 มีการประกาศห้ามส่งออกปอ

2. ปริมาณความต้องการนำเข้าของประเทศผู้ซื้อ ทั้งนี้ได้มาจากความต้องการบริโภคของประเทศผู้นำเข้า ปริมาณการผลิตของประเทศผู้นำเข้า และปริมาณการผลิตของโลกในปีนั้น ๆ เช่น ในบางปีประเทศอินโดนีเซียจะสั่งซื้อข้าวจากประเทศไทยเพื่อการบริโภค ทั้งนี้เพราะในปีนั้น ๆ การเพาะปลูกไม่ได้ผลจึงจำเป็นต้องมีการนำเข้า

3. การช่วยเหลือทางการค้าระหว่างประเทศคู่ค้า ในกรณีที่ประเทศหนึ่งเสียเปรียบดุลการค้ากับอีกประเทศหนึ่ง ก็มักจะมีการเจรจาให้ประเทศคู่ค้านั้น ๆ สั่งซื้อสินค้าจากประเทศที่เสียเปรียบทางการค้ามากขึ้น เช่น กรณีของญี่ปุ่นกับไทย เกาหลีกับไทย เป็นต้น

4. การลงทุนของต่างประเทศ เช่น การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรบางอย่างในประเทศที่มีการผลิตมาก ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันผลผลิตสู่ประเทศผู้ลงทุน อันเป็นการสร้างความมั่นคงและปลอดภัยในการนำเข้า นอกจากนี้ยังมีผลต่อการจ้างงานในประเทศไทยอีกด้วย

5. เงื่อนไขอันเกี่ยวข้องกับผู้นำเข้า อันได้แก่ นโยบายการค้า ระบบเศรษฐกิจ ระบบข้อบังคับทางการค้า ระบบภาษีอากร และลักษณะการซื้อขาย เช่น การซื้อขายในระบบเงินสดหรือเงินเชื่อ ระยะเวลาของการให้สินเชื่อ

6. ความสะดวกในการขนส่งสินค้าไปยังประเทศผู้ซื้อ รวมถึงอัตราค่าขนส่ง ประเทศไทยมีสินค้าเกษตรกรรมที่หารายได้ให้แก่ประเทศมากมาย และส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกประมาณ 163 ประเทศ อันดับและมูลค่าสินค้าเกษตรกรรมส่งออกสูงสุด 50 อันดับแรกซึ่งจัดอันดับตามปี 2532 แสดงอยู่ในรูปที่ 2.4 ทั้งนี้พอจะยกตัวอย่างแหล่งตลาดส่งออกได้ดังนี้

สินค้า	2532	2531	2530
1. ข้าว	45,462.30	34,676.40	22,703.02
2. ยางพารา	26,431.70	27,188.74	20,539.17
3. ผลึกถั่วเหลืองอัดแห้ง	23,922.00	21,795.10	20,661.0
4. กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	16,058.60	9,701.30	5,748.90
5. โกโก้แช่เย็น แช่เย็นจนแข็ง	5,898.70	4,901.10	1,019.90
6. ปลาหมึกสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	5,238.40	3,890.70	4,165.2
7. ข้าวโพค	4,087.40	3,809.90	3,866.60
8. เนื้อปลาสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	2,080.00	1,901.20	775.00
9. กาแฟดิบ	1,891.00	1,211.20	1,089.80
10. ปลาสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง (นอกจากเนื้อปลา)	1,726.00	1,282.60	1,718.50
11. ปลาหมึกแห้ง	1,505.40	1,570.10	1,401.20
12. ใบยาสูบ	1,393.00	1,350.70	1,285.90
13. ถั่วเขียว	1,146.40	1,679.80	1,518.60
14. ผลไม้สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	783.70	764.60	601.20
15. พืชผักสดแช่เย็น	502.10	377.70	188.40
16. ดอกไม้และดอกกล้วยไม้	508.10	516.90	410.10
17. สัตว์น้ำอื่น ๆ สดแช่เย็นหรือแช่ตากแห้ง			
ไส้เกลือ หรือแช่น้ำเกลือ	441.00	402.60	128.70
18. ปลาแห้ง ปลารวมกัน	420.00	432.20	259.40
19. ถั่ว	370.10	403.40	280.30
20. หนังและขนนก	337.80	323.70	402.90
21. เมล็ดพันธุ์ พรวนไม้	287.90	134.60	106.70
22. เมล็ดงา	236.60	309.10	239.00
23. พันธุ์ไม้และส่วนของพันธุ์ไม้ที่ใช้ทำยา	235.00	150.00	281.80
24. สัตว์บกแช่แข็ง	234.40	205.30	221.40
25. กระดูกและแก่นเขาสัตว์	228.90	204.50	170.10
26. กุ้งแห้ง	227.00	269.10	224.60
27. มัน	176.70	273.70	212.10
28. ครึ่ง	167.00	121.60	287.20
29. ผ้าย	167.00	192.00	186.30
30. ปลามีชีวิต	162.20	141.40	82.40
31. มะขามแห้ง	160.90	114.00	-
32. ไข่สัตว์ปีก	158.00	111.80	154.30
33. รำ เศษหักของข้าวสาลี	157.80	94.00	70.00
34. เนื้อและสันต่าง ๆ ของสัตว์ปีกแช่แข็ง			
(นอกจากตับ)	151.80	129.30	601.60
35. ลูกเคียว ข้าวตาก ฝักรูปอื่น	145.00	152.80	30.60
36. หนาก	140.80	75.50	114.90
37. พริกไทย	133.80	87.60	173.90
38. หนังดิบและหนังเพื่อรีด	100.20	172.00	254.10
39. ข้าว่าง	84.90	76.40	353.40
40. พืชผักแห้งทั้งต้นหรือหั่นทำให้อ่อน	78.90	65.20	104.40
41. พืชผักที่ทำไว้ให้เลี้ยงสัตว์รวมไม้เข้บริโภคทันที	78.90	43.00	0.70
42. ชিং	72.60	79.20	29.80
43. แมงกะพรุนตากแห้ง	71.50	33.70	63.70
44. ผลึกผลที่ได้จากพืชที่มีไขมันไว้น้ำมัน	51.50	71.40	34.90
45. ต้มกล้วยไม้	51.00	38.30	28.10
46. รำข้าวโพค	45.30	65.90	61.40
47. บุสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	38.40	59.40	34.10
48. สัตว์ปีกมีชีวิต (ตัว)	32.70	40.80	45.50
49. ลำใยแห้ง	27.80	46.50	4.70
50. เมล็ดมะม่วงหิมพานต์	21.70	63.00	167.40

ที่มา : รายงานสถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย ปี 2530-2532 กรมเศรษฐกิจพาณิชย์
 กระทรวงพาณิชย์
 มูลค่า : ล้านบาท

ข้าว ส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศสิงคโปร์ ในจรีเรีย ชื่องง อินโคนีเซีย
อิหร่าน ฯลฯ

ยางพารา ส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศญี่ปุ่น ได้ทวัน สิงคโปร์ ชื่องง ฯลฯ
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศในกลุ่มเอ.อี.ซี. เป็นหลัก
นอกจากนี้ให้แก่ เกาหลี อิสราเอล โปรตุเกส ฯลฯ

การให้สินเชื่อเพื่อการส่งออก

ธนาคารพาณิชย์มีการให้สินเชื่อแก่ผู้ส่งออก (Packing Credit) ในรูปของการ
ให้กู้ยืมระยะสั้นหรือรับซื้อลดตัวเงิน เพื่อให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือด้านเงินทุนหมุนเวียน
แก่ผู้ส่งออกและผู้ผลิตที่มีได้เป็นผู้ส่งออก แต่ทำการผลิตสินค้าป้อนให้แก่ผู้ประกอบการส่งออก
ซึ่งนอกจากจะมีชื่อเรียกว่า Packing Credit แล้ว ยังมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามลักษณะ
ของสินเชื่อ เช่น Packing Loan, Advance Against Letter of Credit หรือ
Anticipatory Credit เป็นต้น

ขั้นตอนที่ผู้ส่งออกจะใช้ Packing Credit กับธนาคารพาณิชย์ มีอยู่ดังนี้ คือ

เมื่อผู้ส่งออก (Exporter) ได้รับสัญญาซื้อ (Contract) หรือรับแจ้งการเปิด
Letter of Credit ชนิดเพิกถอนไม่ได้ (Confirm Irrevocable Credit) จากสินค้าเข้า
(Importer) ในต่างประเทศแล้ว ก็จะต้องจัดเตรียมสินค้าเพื่อส่งออกภายในกำหนดระยะเวลา
เวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือ Letter of Credit ในกรณีที่สินค้ามีอยู่พร้อมในคลังสินค้าก็
จะไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าสินค้าในคลังสินค้าไม่เพียงพอก็ต้องรีบดำเนินการจัดหาสินค้าให้
เพียงพอ ซึ่งในการจัดหาสินค้าผู้ส่งออกอาจจะมีปัญหาด้านเงินทุนหมุนเวียนเกิดขึ้น วิธีการ
ที่จะหาเงินทุนมาใช้ได้อย่างรวดเร็วทันความต้องการ นอกเหนือจากการกู้ยืมจากธนาคาร
พาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่น ๆ ตามปกติ ก็มีขอใช้ Packing Credit กับธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์มีหลักการและเงื่อนไขที่จะให้ Packing Credit กับผู้ส่งออกดังนี้

1. ธนาคารจะพิจารณาให้สินเชื่อแก่ผู้ส่งออกในลักษณะสินเชื่อระยะสั้นไม่เกิน

2. เป็นการให้สินเชื่อตาม Confirm Irrevocable Letter of Credit คือ เล็ตเตอร์ออฟเครดิทชนิดเพิกถอนไม่ได้ หรือตามสัญญาซื้อ
3. ธนาคารจะพิจารณาให้สินเชื่อแก่ผู้ส่งออกไม่เกิน 80 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าใน Letter of Credit หรือไม่เกิน 70 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าในสัญญาซื้อ
4. โดยปกติผู้ส่งออกที่ขอสินเชื่อจะจัดทำสัญญาใช้เงิน (Promissory Notes) ขายเป็นหลักประกัน
5. ผู้ส่งออกจะต้องมอบสิทธิการรับเงินตาม Letter of Credit หรือตามสัญญาซื้อนั้นให้แก่ธนาคารเพื่อเป็นหลักประกัน
6. ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยหรือส่วนลดประมาณร้อยละ 11.5 ต่อปีสำหรับลูกค้าทั่วไป และไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปีสำหรับลูกค้าตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ภาคเศรษฐกิจสำคัญ ซึ่งธนาคารพาณิชย์สามารถนำตัวสัญญาใช้เงินไปขายช่วงลด (Rediscounted) กับธนาคารแห่งประเทศไทยได้

สำหรับมาตรการส่งเสริมการส่งออกสินค้าภาคเศรษฐกิจสำคัญ ทั้งทางด้านการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตรกรรมนั้น ทางการได้ให้การส่งเสริมเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการส่งออกของผู้ประกอบการมาโดยตลอด ซึ่งแต่เดิมธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความอนุเคราะห์โดยการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินประมาณ 80-90 เปอร์เซ็นต์ ของวงเงิน Packing Credit ที่ธนาคารให้แก่ลูกค้า และธนาคารพาณิชย์ก็คิดดอกเบี้ยจากลูกค้าในอัตรา ร้อยละ 7 ต่อปี ต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับปรุงระเบียบการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ภาคเศรษฐกิจสำคัญใหม่ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2531 เป็นต้นไป โดยมีหลักการและเงื่อนไขสรุปได้ ดังนี้

1. ธนาคารแห่งประเทศไทยจัดสรรวงเงินช่วยเหลือธนาคารพาณิชย์ในด้าน Packing Credit ไว้ในวงเงิน 40,000 บาท ล้านบาท ในปี 2532
2. ธนาคารแห่งประเทศไทยจะรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการทำ Packing Credit จากธนาคารพาณิชย์ครั้งหนึ่งของวงเงิน Packing Credit ที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่ลูกค้าแต่ละครั้ง กล่าวคือ ธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารพาณิชย์แบ่งการ

อนุเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการส่งออกและผู้ประกอบอุตสาหกรรมส่งออกฝ่ายละ 50 เปอร์เซ็นต์ ในวงเงินทุนเวียน 80,000 ล้านบาท

3. ธนาคารแห่งประเทศไทยกีดกอบีเยจากธนาคารพาณิชย์สำหรับวงเงิน Packing Credit ในอัตราร้อยละ 4 ต่อปี สำหรับผู้ส่งออกรายย่อย และร้อยละ 5 ต่อปี สำหรับผู้ส่งออกรายใหญ่

ต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับปรุงระเบียบการให้ความอนุเคราะห์ทางการเงินแก่ผู้ส่งออกสินค้าเกษตรกรรมรายใหญ่ทั้งหมด รวมทั้งมันสำปะหลัง โดยลดอัตราดอกเบี้ยในส่วนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้กู้ยืมแก่ธนาคารพาณิชย์ (รับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน) จากร้อยละ 5 ต่อปี เหลือร้อยละ 4 ต่อปี เท่ากับผู้ส่งออกรายย่อย ส่วนผู้ส่งออกรายใหญ่ประเภทอื่น ๆ ยังคงอัตราดอกเบี้ยไว้ร้อยละ 5 ต่อปีตามเดิม มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน 2531 เป็นต้นไป

4. อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์คิดจากลูกค้า Packing Credit ไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งตามเงื่อนไขข้อ 3 จะทำให้ธนาคารพาณิชย์สามารถกีดกอบีเยหรือส่วนลดจากลูกค้าได้ในอัตราร้อยละ 8.00-10.00 ต่อปี

5. วงเงินทุนเวียนที่ผู้ส่งออกจะทำ Packing Credit กับธนาคารพาณิชย์ไม่เกิน 10 ล้านบาท

6. ความระเบียบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยปรับปรุงใหม่ได้ครอบคลุมถึงกรณีดังต่อไปนี้ด้วย คือ

6.1 ผู้ส่งออกที่มีสต็อกสินค้าสำเร็จรูปทั้งสินค้าเกษตรกรรมหรือสินค้าอุตสาหกรรมที่พร้อมจะส่งออกแต่ยังหาผู้ซื้อในต่างประเทศไม่ได้ ถ้าขาดเงินทุนหมุนเวียนก็สามารถออกตั๋วสัญญาใช้เงินตามใบรับของคลังสินค้าหรือใบประทวนสินค้าของ Packing Credit จากธนาคารพาณิชย์ได้

6.2 ในค้ำผู้ผลิตที่มีได้เป็นผู้ส่งออก และอยู่ในฐานะผลิตสินค้าป้อนให้แก่ผู้ประกอบการส่งออกก็จะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือตามระเบียบใหม่ โดยมี 2 ทางเลือก คือ ทางเลือกที่หนึ่งผู้ผลิตสินค้าออกตั๋วสัญญาใช้เงินทำ Packing Credit กับธนาคารพาณิชย์ หรือทางเลือกที่สอง ในกรณีผู้สั่งซื้อสินค้าเพื่อส่งออกยกออกเลิศเตอร์ออฟเครดิตในประเทศ

(Domestic Letter of Credit : DLC) ซึ่งทำให้ผู้ผลิตสินค้าสามารถออกตั๋วสัญญาใช้เงินตาม DLC ทำ Packing Credit กับธนาคารพาณิชย์ได้เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้ผลิตสินค้ามีความคล่องตัวทางการเงินทุนหมุนเวียนผลิตสินค้าขึ้นแก่ผู้ประกอบการส่งออกได้ภายในเวลาที่กำหนด

ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

สำหรับสินค้าเกษตรกรรมนอกเหนือจากการมีระบบตลาดตั้งที่ได้อธิบายมาแล้วในส่วนต้น ยังมีตลาดซื้อขายในอีกลักษณะหนึ่งเป็นตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า ซึ่งจัดตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของเกษตรกร ผู้แปรรูปสินค้า ผู้ส่งออก ตลอดจนผู้บริโภคทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากระดับราคาของสินค้าเกษตรกรรมมักมีการผันแปรขึ้นลงอย่างรวดเร็วตามอุปสงค์และอุปทาน ราคาสินค้าจะต่ำหลังฤดูเก็บเกี่ยวซึ่งมีสินค้าออกสู่ตลาดมาก และราคาสินค้าจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจนถึงระดับสูงสุดเมื่อสินค้าขาดตลาด เกษตรกรซึ่งไม่มีที่เก็บผลผลิตมักต้องขายผลผลิตออกไปทันทีเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จ ทำให้ขายได้ในราคาต่ำ สำหรับผู้แปรรูปสินค้าก็เสี่ยงกับความไม่แน่นอนของราคาวัตถุดิบเช่นกัน ทำให้ยากต่อการประเมินต้นทุนการผลิต และเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนการผลิต จากการที่ผู้ผลิตในชั้นตอนต่าง ๆ ประสบกับปัญหาความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตหรือต้นทุนการผลิต ผู้บริโภคก็ย่อมได้รับผลกระทบนี้ด้วย ดังนั้นการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าจึงเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกร ผู้แปรรูปสินค้า เจ้าของคลังสินค้า ตลอดจนผู้ส่งออก เข้ามาประกันความเสี่ยงอันเกิดจากการที่ราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงไปตรงกันข้ามกับที่คาดคะเนไว้

ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า เป็นตลาดศูนย์กลางที่พ่อค้าและนักธุรกิจเข้ามาทำการซื้อขายตั๋วสัญญาล่วงหน้า ในตั๋วสัญญาจะมีการระบุถึงชนิดของสินค้าที่จะซื้อขายกัน จำนวน คุณภาพ ตลอดจนเดือนส่งมอบสินค้า (Delivery Month) ราคาซื้อขายที่ระบุไว้ในตั๋วสัญญาล่วงหน้าเกิดจากการประมูลกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในสถานประมูลราคา (Trading Hall) การประมูลราคาจะกระทำได้ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กฎของตลาดกำหนดไว้เท่านั้น

การซื้อขายในตลาดล่วงหน้าต่างจากการซื้อขายในตลาดปัจจุบันตรงที่ผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดล่วงหน้ากว่า 90% ไม่ได้เข้ามาซื้อขายสินค้าจริง ๆ แต่เข้ามาซื้อขายตัวสัญญาแทน โดยผู้ซื้อขายในตลาดล่วงหน้าจะต้องปฏิบัติตามกฎของตลาดทุกอย่างตั้งแต่เรื่องจำนวนหน่วยของสินค้า การวางเงินมัดจำ ตลอดจนวัน เวลาในการซื้อขาย นอกจากนี้ผู้ขายสามารถเข้าใบทำการเปิดตัวสัญญาขายในตลาดล่วงหน้าได้ แม้ว่าจะไม่มีสินค้าจริงอยู่ในคลังสินค้า ในตนเองก็ตาม ผู้ซื้อก็สามารถเข้าไปเปิดตัวสัญญาซื้อในตลาดล่วงหน้าได้ แม้ว่าไม่ยอมได้สินค้านั้น เพราะในทางปฏิบัติแล้วผู้ที่ถือตัวสัญญาไว้จนถึงวันส่งมอบเพื่อรอส่งหรือรับมอบสินค้าจริง ๆ มีน้อยมาก ตัวสัญญาซื้อหรือขายล่วงหน้ามักจะถูกปิดหรือสะสางก่อนถึงวันรับหรือส่งมอบสินค้าจริง

สำหรับผู้ที่ต้องการสินค้าจริงในอนาคต จะเข้ามาประกันความเสี่ยงโดยการเปิดตัวสัญญาซื้อสินค้านั้นในตลาดล่วงหน้าในขณะนี้ เพื่อประกันการที่ราคาสินค้าจะสูงขึ้นไปอีก สำหรับผู้ที่มีสินค้าจะขายในอนาคตหรือมีสินค้าอยู่ในคลังสินค้าขณะนี้ จะประกันการที่ราคาสินค้าจะลดลงไป โดยการเปิดตัวสัญญาขายในตลาดล่วงหน้าในขณะนี้เช่นกัน วิธีการที่กล่าวมานี้ เรียกว่า Hedging เมื่อราคาสินค้าที่ผู้ผลิตจะขายได้หรือต้นทุนของวัตถุดิบที่ผู้ผลิตจะต้องใช้ในการผลิตมีเสถียรภาพมากขึ้น ราคาและปริมาณสินค้าที่ออกสู่ผู้บริโภคก็จะมีเสถียรภาพมากขึ้นด้วย

อนึ่ง การดำเนินงานในตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าจะไม่ประสบความสำเร็จหากปราศจากการร่วมมือจากบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง บุคคลกลุ่มนั้น คือ นักเก็งกำไรซึ่งจะทำให้การซื้อขายในตลาดคล่องตัวมากขึ้น นักเก็งกำไรจะเป็นผู้รับช่วงความเสี่ยงของเกษตรกรและพ่อค้า จะมีนักเก็งกำไรทำการซื้อขายตัวสัญญาอยู่ตลอดเวลาให้กับบุคคลกลุ่มแรก คือ เกษตรกร ผู้แปรรูปสินค้า ตลอดจนพ่อค้าผู้ส่งออก สามารถถือโอกาสที่ราคาสินค้าขึ้นหรือลงทำการซื้อหรือขายสินค้าที่ตนต้องการได้ สาเหตุที่นักเก็งกำไรยินยอมเข้ามาเป็นผู้รับภาระการเสี่ยงนี้ เพราะหวังจะทำกำไรจากการซื้อหรือขายตัวสัญญาของตน

ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าที่สำคัญในโลก

หลายประเทศทั้งในเอเชีย ยุโรป และอเมริกา มีการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าขึ้นในประเทศ ในบางประเทศมีการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้ามากกว่าหนึ่งแห่ง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าอยู่ 11 แห่ง ทำการซื้อขายสินค้าประมาณ

50 ชนิด ตลาดที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุดคือ Chicago Board of Trade ซึ่งทำการซื้อขายพวก ธัญพืชต่าง ๆ เช่น ข้าวสาลี ข้าวโพด ข้าวโอ๊ต ถั่วเหลือง น้ำมันถั่วเหลือง กากอาหาข้าวเหลือง นอกจากนี้ยังมีการซื้อขายพวกโลหะต่าง ๆ อาทิเช่น เงินและทอง

ตลาดล่วงหน้าที่สำคัญในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ มีหลายแห่ง อาทิเช่น International Petroleum Exchange, The London Commodity Exchange, The London Grain Futures Market, The London Metal Exchange, The London Soya Bean Meal Futures Market เป็นต้น ส่วนตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าที่สำคัญของประเทศฝรั่งเศสมี อาทิ เช่น Cocoa Terminal Market on the Paris Commodity Exchange, International Market of Robusta Coffee, International Market of White Sugar of Paris เป็นต้น

ประเทศญี่ปุ่นมีตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าอยู่ประมาณ 10 แห่ง ตลาดที่ใหญ่ที่สุดคือ Tokyo Grain and Commodity Exchange สินค้าที่ซื้อขายกันในตลาดญี่ปุ่นส่วนใหญ่ เป็นพวกถั่วต่าง ๆ เช่น ถั่วแดง ถั่วขาว ถั่วเหลือง พริกเส้นโยนิหม ต้ายฝ้าย ยางพาราและ น้ำตาล เป็นต้น

นอกจากนี้ประเทศเพื่อนบ้านของไทย คือ สหองกง มาเลเซีย และสิงคโปร์ต่างมีตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าของตน ตลาดล่วงหน้าที่ยองกงทำการซื้อขายพวกธัญพืชและโลหะเงินและทองเป็นส่วนใหญ่ ตลาดที่มาเลเซียทำการซื้อขายน้ำมันปาล์ม ส่วนตลาดที่สิงคโปร์ทำการซื้อขายทองคำเป็นส่วนใหญ่

สำหรับประเทศไทยนั้น ราวปี 2521 ธุรกิจการเก็งกำไรราคาสินค้าที่ได้จากตลาดล่วงหน้าในประเทศญี่ปุ่นหรือที่คนทั่วไปรู้จักกันดีในนามของธุรกิจบริษัทคอมมอดิตีได้เริ่มก่อตั้งขึ้นในประเทศไทย ในตอนเริ่มแรกบริษัทที่ทำหน้าที่เป็นนายหน้าในธุรกิจนี้มีเพียง 5-6 บริษัท แต่ก็ได้แผ่ขยายไปอย่างรวดเร็วเป็น 40-50 บริษัทในระยะเวลาเพียง 3-4 ปี สินค้าที่บริษัทพวกนี้เปิดให้ลูกค้าเก็งกำไรในระยะแรกตั้งมีตั้งแต่พวกธัญพืชต่าง ๆ เช่น ถั่วแดง ถั่วขาว ถั่วเหลือง น้ำตาล ไปจนถึงพวกโลหะต่าง ๆ เช่น ทองคำ ทองคำขาว เป็นต้น ราวกลางปี

2522 ลูกค้าที่ขาดทุนจากการเก็งกำไรในธุรกิจนี้หรือลูกค้าที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากบริษัทได้ไปฟ้องร้องต่อทางการจนเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ รัฐบาลของอดีตนายกรัฐมนตรี

เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อทำการศึกษาควณการดำเนินงาน
ธุรกิจของบริษัทนายหน้าพวกนี้ พร้อมกับได้ออกประกาศของกระทรวงการคลังลงวันที่ 30
มกราคม 2523 ห้ามการซื้อขายตั๋วสัญญาทองคำผ่านบริษัทนายหน้าพวกนี้ในประเทศไทย
โดยให้เหตุผลว่าชัคค่อระเบียบการซื้อขายทองคำของประเทศ

หลังจากนั้นบุคคลหลายกลุ่มทั้งส่วนราชการ รัฐสภา และเจ้าของบริษัทนายหน้า
ซื้อขายล่วงหน้าได้พยายามที่จะให้มีการออกกฎหมายมารับรองและควบคุมการดำเนินงานของ
บริษัทเหล่านี้ แต่ก็ยังไม่มียกกฎหมายฉบับใดออกมา ถึงแม้ในภายหลังจะได้มีการตั้งคณะกรรมการ
เพื่อพิจารณาร่างกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ก็ตาม

จนกระทั่งในปี 2526 กระทรวงพาณิชย์ได้มอบหมายให้กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินโครงการศึกษาปรับปรุงระบบตลาดสินค้าเกษตร โครงการศึกษา
ได้แบ่งออกเป็นแผนงานย่อยหลายแผนงาน และแผนงานหนึ่ง คือ การศึกษาเรื่อง ตลาดกลาง
สินค้าเกษตรระดับประเทศ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาวิเคราะห์เงื่อนไขและปัจจัยที่
จำเป็นในการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรระดับประเทศสำหรับพืชไร่และผลิตภัณฑ์บางชนิด
เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลิตผลได้ราคาดีขึ้น ช่วยให้มีระดับราคาและการผลิตมี
เสถียรภาพมากขึ้น นอกจากนี้ วัตถุประสงค์อีกอันหนึ่งของโครงการศึกษานี้คือ จะช่วยกำหนด
แนวทางการดำเนินงานเป็นขั้นตอนเพื่อการพัฒนาตลาดกลางสินค้าเกษตรที่จะจัดตั้งขึ้นไปสู่ระบบ
การซื้อขายสินค้าล่วงหน้าด้วย

จะเห็นได้ว่า ในขณะที่ทางราชการกำลังให้ความสนใจกับตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า
ในส่วนที่จะเลือกอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรไทย ผู้แปรรูปและพ่อค้าในระดับต่าง ๆ ทางด้าน
เอกชนที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการเก็งกำไรราคาในตลาดล่วงหน้าของประเทศอื่น ๆ ก็กำลังเรียกร้อง
ให้รัฐออกกฎหมายควบคุมหรือรับรองธุรกิจเหล่านี้เช่นกัน

ชนิดของสินค้าที่ทำกรซื้อขายในตลาดล่วงหน้า

สินค้าที่มีการซื้อขายกันในตลาดล่วงหน้าต่าง ๆ ทั่วโลก พอจะจำแนกเป็นหมวดหมู่
ได้ดังนี้

1. สินค้าประเภทพืชที่ใช้เป็นอาหาร เช่น ข้าวสาลี ข้าวโอ๊ต ข้าวบาร์เลย์ ข้าวฟ่าง
2. สินค้าประเภทพืชที่ใช้น้ำมัน เช่น ถั่วเหลือง เมล็ดฝ้าย กากอาหารถั่วเหลือง น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันมะพร้าว น้ำมันปาล์ม
3. ปศุสัตว์ต่าง ๆ เช่น วัว ควาย สุกร ไก่จวง ท้องหรือกระเพาะหมู (Pork Belly) ไข่
4. อาหารอื่น ๆ เช่น มันฝรั่ง น้ำส้มกั้น น้ำตาล กาแฟ โกโก้
5. สินค้าประเภทเส้นใย เช่น ฝ้าย ขนแกะ
6. ผลิตภัณฑ์จากป่า เช่น ไม้อัด ไม้แผ่น
7. พืชโลหะต่าง ๆ เช่น ทอง เงิน ทองคำขาว ทองแดง
8. ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม เช่น น้ำมันดิบ น้ำมันเชื้อเพลิง
9. เงินตราต่างประเทศ เช่น เงินปอนด์สเตอร์ลิงของอังกฤษ เงินดอลลาร์ แคนาดา เงินคองชมาร์คของเยอรมัน เงินเยนของญี่ปุ่น เงินเปโซของเม็กซิโก เงินแฟรงค์ของสวิสเซอร์แลนด์และฝรั่งเศส เงินกิลเดอร์ของฮอลันดา ตลอดจนพันธบัตรรัฐบาล

คุณลักษณะของสินค้าที่จะทำการซื้อขายในตลาดล่วงหน้า

สินค้าที่จะทำการซื้อขายกันได้ในตลาดล่วงหน้าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. เป็นสินค้าที่สามารถจับต้องแลกเปลี่ยนกันได้ สินค้าแต่ละหน่วยต้องมีลักษณะเหมือนกัน (Homogeneous) คือ สามารถจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามคุณภาพของสินค้าได้
2. อุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้นต้องมีมากพอ
3. อุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้นต้องไม่ถูกควบคุมโดยรัฐบาล หรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
4. อุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้นต้องมีการผันแปรอยู่เสมอ กล่าวคือ ราคาของสินค้านั้นต้องมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงตามฤดูกาลการผลิตสินค้านั้น หรือตามอุปสงค์ของสินค้านั้น

องค์ประกอบตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าโดยทั่วไปจะต้องประกอบด้วยบุคลากรและอาคารสถานที่
ดังต่อไปนี้ คือ

1. คณะกรรมการบริหารตลาด
2. สมาชิกของตลาด
3. สถานประมูลราคา
4. สถานหักบัญชี
5. บริษัทนายหน้า
6. ลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์และบริการจากตลาด

หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารตลาดมีดังต่อไปนี้

1. จัดหาสถานที่ เพื่อเป็นศูนย์กลางที่ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบปะกันเพื่อทำการประมูลราคา
2. วางระเบียบกฎเกณฑ์และมาตรฐานในการซื้อขาย เช่น กำหนดจำนวนหน่วย

สัญญาซื้อขาย คุณภาพของสินค้า เวลาประมูลราคาสินค้า เวลาและสถานที่ในการรับหรือส่งมอบ
สินค้าในกรณีที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายถือตัวสัญญาไว้จนถึงวันส่งมอบ ตลอดจนหลักการชำระเงิน

3. ทำการรวบรวมและจัดพิมพ์ข่าวสาร ตลอดจนการเคลื่อนไหวของราคาสินค้า
เพื่อแจกจ่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป

4. เป็นตัวกลางไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งของสมาชิก
5. ทามาตรการให้ผู้ซื้อและผู้ขายปฏิบัติตามสัญญาการซื้อขาย ตลอดจนการชำระหนี้

สมาชิกของตลาดมักประกอบด้วยบุคคลจากหลาย ๆ อาชีพ อันได้แก่ เกษตรกร

ผู้แปรรูปสินค้า ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า พ่อค้า นายหน้า ตลอดจนผู้เก็งกำไร นอกจากนั้นถ้า
เป็นสินค้าที่มีการส่งออกหรือสั่งเข้า มักมีการรวมเอาคนต่างชาติเข้าเป็นสมาชิกด้วย โดยเฉพาะ
แล้วประมาณ 40% ของผู้ที่ เป็นสมาชิกจะเข้าไปทำการซื้อขายในสถานประมูลราคาในแต่ละวัน

คุณลักษณะของผู้ที่จะเป็นสมาชิกของตลาดมีดังนี้ คือ

1. มีประวัติความประพฤติดี
2. มีฐานะทางการเงินมั่นคง

สำหรับเรื่องฐานะทางการเงินของผู้ที่จะเป็นสมาชิกนั้น ตลาดแต่ละแห่งมีกฎเกณฑ์ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าสมาชิกผู้นั้นจะใช้สมาชิกภาพเพื่อตนเองหรือเพื่อบริษัทที่ตนสังกัดอยู่ ฐานะส่วนตัวของเขาจะไม่มีผลสำคัญเท่าไรนัก

สถานประมูลราคาเป็นสถานที่ซึ่งสมาชิกของตลาดจะมาทำการประมูลราคากัน การประมูลราคานั้นจะกระทำกันอย่างเปิดเผย โดยใช้สัญลักษณ์มือและการเป่าร้องเสียงดัง การซื้อขายตัวสัญญาล่วงหน้าทั้งหมดของตลาดแต่ละแห่งจะต้องกระทำภายในสถานประมูลราคาของตลาดนั้น ๆ ในระหว่างเวลาซื้อขายที่ตลาดกำหนดไว้

คำสั่งซื้อหรือขายจากลูกค้าที่อยู่ตามที่ต่าง ๆ ทั่วโลกจะถูกส่งเข้ามาที่สถานประมูลราคาโดยทางโทรศัพท์หรือโทรเลข เมื่อตัวแทนของบริษัทนายหน้าในสถานประมูลราคาได้รับคำสั่งซื้อหรือขายแล้ว พนักงานของบริษัทนั้น ๆ จะรับนำคำสั่งนั้นไปให้นายหน้า (Floor Traders) หรือผู้ที่กำลังประมูลราคาอยู่ทำการประมูลซื้อหรือขาย หลังจากที่ตัวสัญญาแต่ละใบมีการตกลงซื้อขายกันแล้วราคาที่เกิดขึ้นจะถูกส่งเข้าคอมพิวเตอร์ และปรากฏขึ้นที่กระดานในบริเวณสถานประมูลราคา ราคานั้นจะถูกเผยแพร่ไปทั่วโลก นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของบริษัทยานายหน้ายังมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ลูกค้าของตนทราบถึงราคาที่ติดตลาด ชั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่ตัวสัญญาถูกส่งเข้าตลาดจนกระทั่งลูกค้าได้รับแจ้งราคาที่ตนคิดตลาด

ตลาดซื้อขายล่วงหน้าทุกแห่งต้องมีสถานหักบัญชี (Clearing House) ของตนเอง สถานหักบัญชีทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าของตลาดล่วงหน้าในการเปิดหรือปิดตัวสัญญาซื้อขายอย่างรวดเร็ว โดยที่ลูกค้าไม่จำเป็นต้องขอความยินยอมที่จะทำการซื้อหรือขายจากคู่สัญญา ทั้งนี้เพราะการหักบัญชีทุกบัญชีกระทำผ่านสถานหักบัญชี สถานหักบัญชีจะทำหน้าที่เป็นเสมือนผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ สถานหักบัญชีจะทำหน้าที่เป็นผู้ซื้อสินค้าจากทุกคนที่ต้องการขายสินค้าให้ และทำหน้าที่เป็นผู้ขายสินค้าให้ทุกคนที่ต้องการจะซื้อสินค้านั้น

นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกแก่ผู้ขายที่ต้องการส่งมอบสินค้าจริงให้ส่งสินค้าให้ผู้ซื้อที่ต้องการรับมอบสินค้า เมื่อสถานหักบัญชีรับทราบว่ามีผู้ถือตั๋วสัญญาขายไว้ต้องการถือตัวจนถึงวันครบกำหนดอายุและต้องการส่งสินค้าจริง สถานหักบัญชีก็จะแจ้งแก่สมาชิกของตนที่ถือตั๋วสัญญาซื้อในสินค้าชนิดเดียวกันและจะครบกำหนดในเวลาใกล้เคียงกันให้ทราบว่า เขาสามารถจะรับมอบสินค้าได้จากใคร หลังจากนั้น ฝ่ายผู้ซื้อและผู้ขายก็จะติดต่อกันเองโดยตรง แต่ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามกฎการส่งมอบและจ่ายเงินของสถานหักบัญชีทุกประการ

สำหรับบริษัทนายหน้าในตลาดล่วงหน้านี้หมายรวมถึง บุคคล สมาคม บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วน ที่ทำหน้าที่รับคำสั่งซื้อหรือขายตั๋วสัญญาล่วงหน้าของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งเพื่อการส่งหรือรับมอบสินค้าจริงในอนาคตตามเงื่อนไขของตลาดล่วงหน้าแห่งใดแห่งหนึ่งในโลกและยังต้องทำหน้าที่เก็บเงินมัดจำจากลูกค้าเพื่อประกันตั๋วสัญญาที่จะซื้อขายกัน ผู้ใดที่จะทำหน้าที่เป็นบริษัทนายหน้าจะต้องจดทะเบียนกับตลาดกลาง เมื่อบริษัทนายหน้าได้รับคำสั่งซื้อหรือขายจากลูกค้าของตน เขาจะต้องส่งคำสั่งนั้นไปให้นายหน้าของคนที่ซึ่งเป็นสมาชิกของตลาดกลางและทำการประมูลราคาอยู่ในสถานประมูลราคา

ผู้ที่ต้องการซื้อหรือขายตั๋วสัญญาในตลาดล่วงหน้าต้องทำสัญญาผ่านบริษัทนายหน้า ข้อตกลงระหว่างลูกค้าและบริษัทนายหน้าแต่ละแห่งจะเหมือนกันในหลักการใหญ่ ๆ แต่รายละเอียดปลีกย่อยอาจต่างกันไปแล้วแต่บริษัท

บริษัทนายหน้าต้องให้บริการแก่ลูกค้าดังต่อไปนี้ คือ

1. ให้บริการเปิดและปิดตั๋วสัญญาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะราคามีการผันแปรขึ้นลงอย่างรวดเร็ว การเปิดหรือปิดตั๋วสัญญาช้าไปนิดเดียวอาจหมายถึง การขาดทุนกำไรหรือขาดทุนจริงอย่างมากมหาศาล
2. ทำหน้าที่เป็นผู้ประกันตั๋วสัญญากับสถานหักบัญชี ทำหน้าที่เก็บเงินมัดจำจากลูกค้า จ่ายเงินกำไรแก่ลูกค้า แจ้งงบดุลของบัญชีแก่ลูกค้า ฯลฯ
3. ให้บริการข่าวสารข้อมูลที่มากระทบต่อการผันแปรของราคาแก่ลูกค้า
4. จัดหาผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในการลงทุนแก่ลูกค้า ผู้ที่ทำหน้าที่นี้คนไทยมักรู้จักในนามของโบรคเกอร์ ในต่างประเทศบุคคลที่ทำหน้าที่นี้ต้องเป็นผู้ที่ผ่านการทดสอบและได้รับใบอนุญาตให้ทำหน้าที่ที่ปรึกษาการลงทุนได้

ผู้ที่เข้ามาเป็นลูกค้าของบริษัทนายหน้าหรือตลาดซื้อขายล่วงหน้าสามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มเกษตรกร ผู้แปรรูปสินค้า และพ่อค้าในระดับต่าง ๆ ที่เข้ามาใช้บริการของตลาดซื้อขายล่วงหน้าในการประกันความเสี่ยง (Hedgers) และอีกกลุ่มหนึ่งคือพวกนักเก็งกำไร (Speculators) ซึ่งจะเป็นใครก็ได้

ผู้ใช้ประโยชน์และบริการของตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

กลุ่มบุคคลที่ใช้ประโยชน์และบริการของตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ

1. เกษตรกร เจ้าของของคลังสินค้า ตลอดจนพ่อค้าในระดับต่าง ๆ ที่ใช้ตลาดล่วงหน้าในการประกันหรือกระจายความเสี่ยงของคนอื่นเนื่องมาจากการผันแปรของราคาสินค้า บุคคลกลุ่มนี้เรียกว่า Hedgers การประกันความเสี่ยงของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ สามารถแบ่งได้เป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. Selling Hedge ใช้สำหรับผู้ที่สินค้าจะขายในอนาคตในตลาดปัจจุบัน ผู้นั้นจะประกันความเสี่ยงอันอาจเกิดขึ้นเนื่องจากราคาสินค้าลดลง โดยการเปิดคำสั่งสัญญาขายในตลาดล่วงหน้า

2. Buying Hedge ใช้สำหรับผู้ที่มีความต้องการจะซื้อสินค้าจริง ๆ ในอนาคตในตลาดปัจจุบัน ผู้นั้นจะต้องประกันต้นทุนของเขาหรือประกันความเสี่ยงอันอาจเกิดขึ้นเนื่องจากราคาสินค้าสูงขึ้น โดยการเปิดคำสั่งสัญญาซื้อในตลาดล่วงหน้า

2. นักเก็งกำไร (Speculators) คือ นักลงทุนที่ยินยอมนำเงินทุนเข้ามาเสี่ยงเพื่อแลกกับกำไรที่คาดว่าจะได้รับ นักเก็งกำไรทำอะไรโดยการเปิดคำสั่งสัญญาซื้อเมื่อคิดว่าราคาสินค้าจะสูงขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งคือ เขาคิดว่าขณะนี้ราคาต่ำ และเปิดคำสั่งสัญญาขายเมื่อคิดว่าขณะนี้ราคาสูงอยู่แล้ว และคาดคะเนว่าราคาจะลดลง เงินที่นักเก็งกำไรนำมาลงทุนในตลาดซื้อขายล่วงหน้านั้นมีความสำคัญต่อการทำงานของตลาดมาก ทั้งนี้เพราะตลาดซื้อขายล่วงหน้าต้องการเงินทุนจากนักเก็งกำไรมาเพื่อก่อให้เกิดความคล่องตัวในตลาด นักเก็งกำไรจะเป็นผู้รับช่วงการเสี่ยงจากบรรดาเกษตรกร ผู้แปรรูปสินค้า ตลอดจนพ่อค้าในระดับต่าง ๆ

ตัวสัญญาล่วงหน้า

ตัวสัญญาล่วงหน้าเป็นตัวสัญญาที่ลูกค้าตกลงจะซื้อหรือขายสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งในอนาคตซึ่งในขณะที่ทำสัญญากันนั้น จำนวนสินค้าที่ตกลงกันไว้ในตัวสัญญาอาจจะยังไม่ได้ลงมือเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยวก็ได้

เงื่อนไขในตัวสัญญา

เงื่อนไขในตัวสัญญาจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของสินค้า ตลาดแต่ละแห่งย่อมมีเงื่อนไขต่างกันไปด้วย แต่โดยทั่วไปแล้วเงื่อนไขที่ควรระบุในตัวสัญญามักคล้ายคลึงกัน ตัวสัญญาทั่วไปควรระบุรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. ระบุรายชื่อของสินค้าที่ต้องการซื้อ
2. ระบุราคาที่ประมูลได้
3. ระบุปริมาณที่จะซื้อ
4. ระบุคุณภาพหรือเกรดของสินค้าที่ต้องการซื้อ
5. ระบุเดือนส่งมอบสินค้าที่ต้องการ
6. ระบุเวลาส่งมอบสินค้า วันส่งมอบจะเป็นวันทำการวันใดวันหนึ่งก็ได้ตามแต่ที่

ผู้ขายจะเลือกแต่งตั้งผู้ขายต้องแจ้งให้ผู้ซื้อทราบล่วงหน้า

7. ระบุสถานที่ส่งมอบสินค้า
8. ระบุวิธีการชำระเงิน
9. ระบุวิธีการลงโทษเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา

ผู้ที่สนใจจะเข้าทำการเปิดตัวสัญญาซื้อหรือขายในตลาดซื้อขายล่วงหน้าสามารถกระทำการซื้อขายได้โดยผ่านนายหน้าหรือบริษัทนายหน้า ซึ่งจะต้องมีตัวแทนของตนเป็นสมาชิกอยู่ในตลาดกลาง ลูกค้าสามารถที่จะเปิดบัญชีโดยทำการซื้อตัวสัญญาล่วงหน้า หรือเปิดบัญชีโดยทำการขายตัวสัญญาล่วงหน้า แม้ตนจะไม่ได้ทำการซื้อไว้ก่อนได้

ส่วนการปิดหรือเสาสว่างตัวสัญญาที่ได้เปิดไว้จะกระทำใตสองวิธีคือ

1. ถือตัวสัญญานั้นไว้จนถึงเดือนส่งมอบ แล้วรับหรือส่งมอบสินค้าจริงตามชนิดและจำนวนที่ระบุไว้ในตัวสัญญา

2. ทำการปิดตัวสัญญานั้นก่อนถึงเดือนส่งมอบ โดยการกระทำในทางตรงกันข้ามกับที่เปิดไว้ เช่น ถ้าเปิดตัวสัญญาด้วยการซื้อ ต้องปิดตัวสัญญาด้วยการขาย แต่ถ้าเปิดตัวสัญญาด้วยการขายไว้ต้องปิดตัวสัญญาด้วยการซื้อ

คำสั่งเปิดหรือปิดตัวสัญญาที่หลายประเภท คำสั่งชนิดที่ใช้กันมากมีสองประเภทคือ

1. Market orders คือ คำสั่งให้เปิดซื้อหรือขายหรือเสาสว่างตัวสัญญา ณ ราคาใดก็ได้ที่ประมูลได้เมื่อกำสั่งใบนั้น เข้าไปถึงสถานประมูลราคา

2. Limit orders คือ คำสั่งให้ซื้อหรือขายตัวสัญญาในช่วงราคาที่จำกัดไว้โดยปกติแล้ว ถ้าเป็นคำสั่งซื้อมักจะจำกัดไว้ต่ำกว่าราคาในตลาดขณะนั้น ถ้าเป็นคำสั่งขายมักจะจำกัดให้ราคาสูงกว่าราคาในตลาดขณะนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของหลักที่ว่า ถ้าจะซื้อต้องซื้อให้ถูกและถ้าจะขายต้องขายให้แพง

ข้อดีของการเขียนคำสั่งแบบจำกัดระดับราคาที่ต้องการ คือ ลูกค้าไม่ต้องเสียเวลาติดต่อกับนายหน้าของตนตลอดเวลา เพียงแต่พิจารณาระดับราคาที่เหมาะสมแล้วเขียนคำสั่งทิ้งไว้ เมื่อราคาผันแปรไปถึงระดับที่ตั้งไว้ คำสั่งนั้นก็คิดตลาด ข้อเสียของการเขียนคำสั่งแบบจำกัดระดับราคา คือ ลูกค้าอาจพลาดโอกาสของการได้กำไร เพราะแม้จะจำกัดระดับราคาไว้ราคาที่เกิดจากการประมูลในตลาดอาจต่างไปจากราคาที่จำกัดไว้เพียงเล็กน้อย ทำให้คำสั่งของลูกค้าไม่สามารถคิดตลาดได้ แต่คำสั่งชนิดนี้ก็มีส่วนช่วยให้ลูกค้าเลี่ยงโอกาสที่อาจจะขาดทุนมหาศาลได้เช่นกัน

บทบาทที่สำคัญมาประการหนึ่งของตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า คือ เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตผู้เป็นเจ้าของของคลังสินค้า ตลอดจนผู้ใช้ประโยชน์จากสินค้านั้น ๆ เข้ามาทำการประกัน

หรือกระจายการเสี่ยงอันจะเกิดจากการผันแปรของราคาสินค้า การประกันการเสี่ยงในที่นี้หมายถึง การใช้ตัวสัญญาล่วงหน้าเป็นตัวแทนชั่วคราวของการซื้อขายซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคตในตลาดปัจจุบัน เช่น การเปิดตัวสัญญาซื้อหรือขายล่วงหน้าในทางตรงกันข้ามกับตำแหน่งที่มีอยู่จริงในตลาดปัจจุบัน การประกันการเสี่ยงโดยการเปิดตัวสัญญาซื้อหรือขายในตลาดล่วงหน้าเป็นการจำกัดการขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นได้จากการผันแปรของราคาให้เหลือน้อยที่สุด

การเปลี่ยนแปลงระดับอัตราดอกเบี้ย

การเปลี่ยนแปลงในระดับอัตราดอกเบี้ยมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุนว่าควรจะไปกู้เงินมาลงทุนหรือไม่ สำหรับผู้ที่มีเงินออมอยู่ อัตราดอกเบี้ยจะมีผลต่อการตัดสินใจของเขาว่าเขาควรจะไปเก็บเงินไปลงทุนหรือควรจะไปฝากเงินไว้ในธนาคาร เช่น ในกรณีอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น นักเก็งกำไรที่เคยไปกู้เงินเพื่อมาทำการซื้อขายในตลาดล่วงหน้าจะรีบร้อนการไปกู้เงินมาเก็งกำไร ทั้งนี้เพราะอัตราดอกเบี้ยสูง เช่นกัน นักเก็งกำไรที่มีเงินอยู่ในมือก็ยิ่งรีบร้อนที่จะมาลงทุน ทั้งนี้เพราะเขาสามารถได้ดอกเบี้ยที่สูงจากการฝากเงินในธนาคาร เมื่อนักเก็งกำไรรีบร้อนที่จะมาเก็งกำไร มีผลทำให้ตลาดล่วงหน้าขบเซา ซึ่งแปลว่า ราคาจะทรงอยู่หรือมีแนวโน้มจะลดลงไป ในทางตรงกันข้าม หากอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดด้านนักเก็งกำไรที่ต้องไปกู้เงินมาเพื่อเก็งกำไรจะมีความกระตือรือร้นที่จะไปกู้เงินมาเพื่อเก็งกำไรมากขึ้น เช่นกัน นักเก็งกำไรที่มีเงินออมของตนเองก็จะมีมีความกระตือรือร้นที่จะมาเก็งกำไรในตลาดล่วงหน้ามากกว่าการเอาเงินนั้นไปฝากธนาคาร เมื่อมีผู้มาซื้อขายในตลาดล่วงหน้ามากขึ้น ตลาดจะไม่ขบเซา และแนวโน้มของราคาจะเป็นไปในทางที่สูงขึ้น

ในกรณีที่มีการติดต่อกันระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของประเทศหนึ่งจะมีผลกระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศนั้นๆ กับประเทศคู่ค้าด้วย

ดังนั้นเพื่อที่จะเก็งแนวโน้มการขึ้นหรือลงของราคาสินค้าได้ถูกต้อง ผู้เก็งกำไรจะต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติตลอดจนข่าวคราวและปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่ออุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้น เพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์แนวโน้มของราคา

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า คือ เป็นที่ ๆ พลังของอุปสงค์และอุปทานสินค้ามาพบกันเพื่อทำการกำหนดราคา ราคาที่ถูกกำหนดขึ้นล่วงหน้าจะเป็นดัชนีตัวหนึ่งซึ่งช่วยเกษตรกรและผู้ค้าในระดับต่าง ๆ ตัดสินใจทำการผลิต ซื้อผลิตภัณฑ์ที่ต้องการและขายผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้านี้มีบทบาทในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ มาก

การจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าขึ้นในประเทศไทย โดยให้มีการซื้อขายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรนั้น จะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรไทย ผู้แปรรูปสินค้า ตลอดจนผู้ส่งออก ไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อม บุคคลเหล่านี้สามารถใช้กลไกของตลาดล่วงหน้าในการประกันการเสี่ยงอันอาจเกิดเนื่องมาจากการผันแปรของราคาสินค้าได้ สถาบันนี้จะทำให้ผู้ผลิตและผู้ใช้ประโยชน์จากสินค้านั้น ๆ มีทางเลือกในการจำหน่ายหรือซื้อสินค้ามากขึ้น ระบบข่าวสารและราคาของการซื้อขายล่วงหน้าจะช่วยเกษตรกรในการวางแผนการจำหน่ายสินค้าและช่วยให้ผู้แปรรูปรู้ต้นทุนการผลิตสินค้าของตนเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิตต่อไป แต่เนื่องจากเกษตรกรไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตรายย่อย การจะเข้ามาใช้บริการของตลาดซื้อขายล่วงหน้าโดยตรงจึงอาจเป็นไปได้ยาก แต่เกษตรกรก็สามารถรวมตัวหรือรวมกลุ่มกันในการเข้ามาใช้บริการของตลาดล่วงหน้า

การจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าขึ้นในประเทศไทยเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่คงต้องใช้เวลานานพอสมควรในการเตรียมการจัดตั้ง ตั้งแต่เรื่องของบุคลากรจนถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น อุปสรรคอันใหญ่หลวงในการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าทางเกษตรในประเทศไทยคือ รัฐบาลไทยได้เข้าแทรกแซงการกำหนดราคาสินค้าทางเกษตรมากเกินไป เงื่อนไขที่จำเป็นมากประการหนึ่งของตลาดนี้คือ ราคาสินค้าต้องถูกกำหนดขึ้นจากอุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้นเอง ผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดล่วงหน้ามีหน้าที่คาดคะเนสถานการณ์ของตลาด ไม่ใช่คาดคะเนว่ารัฐบาลจะเข้าแทรกแซงการกำหนดราคาอย่างไรและเมื่อใด แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า รัฐบาลไม่ควรเข้ามาแทรกแซงภาคเกษตรเลย รัฐควรมีบทบาทในเรื่องของการสร้างโครงสร้างสินค้า ปรับปรุงระบบข่าวสารการตลาด ปรับปรุงระบบคมนาคม ตลอดจนการให้สินเชื่อ

สำหรับการประกอบธุรกิจนายหน้าของบริษัทคอมมอดิตีที่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบันนี้ ทางราชการควรจะหาทางควบคุมการค้าเงินธุรกิจเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุก ๆ ฝ่าย กล่าวคือกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ จดทะเบียนและกำหนดเงินทุนจดทะเบียนของบริษัทเหล่านี้ให้มีมากเพียงพอกับเงินทุนเวียนในการดำเนินงาน มีการตรวจสอบบัญชีตลอดจนวิธีการโอนเงินไปต่างประเทศหรือรับเงินจากต่างประเทศ นอกจากนี้ ทางราชการต้องกำหนดคุณสมบัติและทดสอบความรู้ความสามารถของบุคคลที่จะมาดำเนินการธุรกิจนี้หรือทำหน้าที่เป็นนายหน้าในธุรกิจนี้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ภาพพจน์ของการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเสียไป อันจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานหากจะมีการจัดตั้งตัวตลาดขึ้นเองในประเทศไทยในอนาคต

บทที่ 3

ตัวแบบโครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก

จากสินค้าเกษตรกรรมที่มีมูลค่าส่งออกสูงสุด 50 อันดับแรก ตามรายงานสถิติการค้าระหว่างประเทศของไทยปี 2530-2532 กรมเศรษฐกิจพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งได้แสดงรายละเอียดไว้ในบทที่ 2 รูปที่ 2.4 นั้น คณะผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลต้นทุนเฉลี่ยสำหรับสินค้าเกษตรกรรมดังกล่าวในช่วงปี 2529-2531 จำนวน 20 ราย และสรุปโดยจำแนกประเภทตามสินค้าเกษตรกรรมได้ดังนี้

1. กสิกรรม

1.1 ข้าว

1.1.1 ข้าวเหนียว (รูปที่ 3.1)

1.1.2 ข้าวขาวปราง (รูปที่ 3.2)

1.2 ยางพารา

1.2.1 ยางพาราปลูกใหม่ (รูปที่ 3.3)

1.2.2 ยางพาราปลูกทดแทน (รูปที่ 3.4)

1.3 มันสำปะหลัง (รูปที่ 3.5)

1.4 ข้าวโพด (รูปที่ 3.6)

1.5 กาแฟดิบ (รูปที่ 3.7)

1.6 ไม้ยาสูบ (รูปที่ 3.8)

1.7 ถั่ว (รูปที่ 3.9)

1.8 กัญชงไม้

1.8.1 เพาะเมล็ด (รูปที่ 3.10)

1.8.1 เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ (รูปที่ 3.11)

1.9 เมล็ดงา (รูปที่ 3.12)

1.10	นุ่น	(รูปที่ 3.13)
1.11	ครึ่ง	(รูปที่ 3.14)
1.12	ฝ้าย	(รูปที่ 3.15)
1.13	ลูกเคียว	(รูปที่ 3.16)
1.14	ข้าวฟ่าง	(รูปที่ 3.17)
1.15	ชิง	(รูปที่ 3.18)
2. ปศุสัตว์		
2.1	สัตว์ปีกมีชีวิต	
3.1.1	เป็ด	(รูปที่ 3.19)
3.1.2	ไก่	(รูปที่ 3.20)
3. ประมง		
3.1	ปลาหมึกแช่แข็ง	(รูปที่ 3.21)
3.2	ปลามีชีวิต	(รูปที่ 3.22)
3.3	กุ้ง	(รูปที่ 3.23)

โครงสร้างต้นทุนที่แสดงได้แยกองค์ประกอบต้นทุนตามพฤติกรรมต้นทุน เป็นต้นทุนผันแปร¹ และต้นทุนคงที่² ต้นทุนเฉลี่ยของแต่ละรายการได้ปรับ เปลี่ยนให้เป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อหน่วย (ไร่ กิโลกรัม หรือตัว แล้วแต่กรณี) ทั้งนี้คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เกษตรกรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลที่เสนอไว้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อการวางแผนควบคุม และลดต้นทุนต่อไป

¹ ต้นทุนผันแปร (Variable Costs) หมายถึง ต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นสัดส่วนโดยตรงกับระดับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ปริมาณการขาย ปริมาณการผลิต

² ต้นทุนคงที่ (Fixed Costs) หมายถึง ต้นทุนที่มีค่าไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงของระดับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง (Relevant Range) แต่ถ้าวระดับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปจากช่วงดังกล่าว ต้นทุนนี้ก็จะเปลี่ยนไปมีค่าคงที่อยู่ที่อีกค่าหนึ่ง และจะมีค่าคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงตลอดช่วงของระดับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องใหม่นั้น

โครงสร้างต้นทุนค่าประเภทสิกรรม

สินค้าประเภทสิกรรมมีโครงสร้างต้นทุนโดยทั่วไปดังนี้

1. ต้นทุนผันแปร แบ่งเป็น

1.1 ค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

1.2 ค่าแรง แบ่งได้เป็น ค่าแรงในการปลูก และค่าแรงในการเก็บเกี่ยว ค่าแรงในการปลูกโดยทั่วไปประกอบด้วย ค่าแรงในการเตรียมดิน ค่าแรงในการปลูก คายหญ้า พรุนดิน กำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย ให้น้ำ และพินยาปราบศัตรูพืช ส่วนค่าแรงในการเก็บเกี่ยวโดยทั่วไปประกอบด้วย ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว รวมมัด นวด ผัด บลัด กะเทาะ สี บรรจุ และขน

1.3 ค่าใช้จ่ายผันแปรอื่น ได้แก่ ดอกเบี้ยเงินกู้ และค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร

2. ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย 2 รายการใหญ่ ๆ คือ ค่าใช้ที่ดิน และค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

สินค้าประเภทสิกรรมที่สุ่มตัวอย่างมาจะมีสินค้า 2 ชนิดที่มีโครงสร้างต้นทุนแตกต่างกันไปจากโครงสร้างต้นทุนโดยทั่วไปที่กล่าวข้างต้น สินค้า 2 ชนิดนี้ ได้แก่ ยางพารา และครึ่ง

1. ยางพารา เนื่องจากยางพาราเป็นพืชยืนต้นที่ปลูกเป็นเวลานานถึง 6-7 ปี จึงจะให้ผลผลิตคือน้ำยางดิบ โครงสร้างต้นทุนของยางพาราจึงแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ในระยะ 6-7 ปีแรกจะเป็นระยะก่อนกรีดยาง และในระยะ 6-7 ปีขึ้นไปจะเป็นระยะที่ทำกรกรีดยางได้

1.1 โครงสร้างต้นทุนผันแปรของยางพาราในระยะก่อนกรีดยางจะประกอบด้วยค่าวัสดุและค่าแรง ค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าดินพันธุ์ ค่าพันธุ์เมล็ดพืชคลุมดิน ค่าปุ๋ย และค่ายาปราบศัตรูพืช ส่วนค่าแรง ได้แก่ ค่าแรงในการบุกเบิกและเตรียมพื้นที่ ค่าแรงในการปลูกต้นยางและพืชคลุมดิน ค่าแรงในการใส่ปุ๋ย ตัดแต่งกิ่ง และปราบศัตรูพืช

1.2 โครงสร้างต้นทุนผันแปรของยางพาราในระหว่างการทำกรีดยางได้จะประกอบด้วยค่าวัสดุและค่าแรงเช่นกัน ค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าปุ๋ยบำรุง ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าวัสดุสิ้นเปลืองในการกรีดยาง เก็บยาง และการทำยางแผ่น ส่วนค่าแรง ได้แก่ ค่าแรงใส่ปุ๋ย ปราบวัชพืช กรีดยาง เก็บยาง และทำยางแผ่น

1.3 โครงสร้างต้นทุนคงที่ของยางพาราในระยะก่อนกรีดยางจะมีแต่ค่าใช้จ่ายที่ดินเพียงรายการเดียว ส่วนในระยะที่ทำกรีดยางได้นอกจากจะมีค่าใช้จ่ายที่ดินแล้วยังมีค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การกรีดยาง เก็บยาง และทำยางแผ่นด้วย

2. ครึ่ง โครงสร้างต้นทุนของครึ่งประกอบด้วย

2.1 ต้นทุนผันแปร ได้แก่รายการต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1.1 ค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าพันธุ์ครึ่ง ค่าเชือกมัด ค่าทาชนบรจรครึ่ง ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

2.1.2 ค่าแรง ประกอบด้วยค่าแรงในการปล้อยครึ่งและค่าแรงในการเก็บเกี่ยว ค่าแรงในการปล้อยครึ่งได้แก่ ค่าแรงในการเตรียมพันธุ์ครึ่ง ขนพันธุ์ครึ่ง ปล้อยครึ่ง และค่าดูแลรักษา ส่วนค่าแรงในการเก็บเกี่ยวได้แก่ ค่าแรงในการเก็บเกี่ยวและรวมมัด

2.1.3 คอกเบี้ยเงินกู้

2.2 ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่ดิน และค่าเช่าต้นไม้

จากข้อมูลต้นทุนของสินค้าประเภทสิกรรมที่แสดงในรูปที่ 3.1 ถึงรูปที่ 3.18 สรุปได้ดังนี้

1. สินค้าประเภทสิกรรมทุกประเภทมีต้นทุนส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทต้นทุนผันแปร จากประเภทสินค้าที่แสดงเป็นตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ต้นทุนผันแปรซึ่งคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่แล้วมีค่าอยู่ระหว่าง 53.74% (นุ่น) ถึง 96.07% (เมล็ดงา)

2. ค่าแรงจัดเป็นรายการต้นทุนที่มีค่าสูงสุดในส่วนของต้นทุนผันแปรที่เกิดขึ้น และสูงสุดเมื่อพิจารณาเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่ที่เกิดขึ้นด้วย ทั้งนี้ยกเว้นใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย กล้วยไม้ และครึ่ง ซึ่งมีค่าวัสดุสูงกว่าค่าแรง นั่นคือ ใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย

มีค่าวัสดุและค่าแรงคิดเป็น 33.81% และ 27.44% ของต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ตามลำดับ
 กลัวยังไม่มีค่าวัสดุอยู่ในช่วง 70.88% ถึง 98.94% และค่าแรงอยู่ในช่วง 0.51% ถึง
 14.09% ของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่ตามลำดับ ส่วนครึ่งมีค่าวัสดุและค่าแรงคิดเป็น 56.42%
 และ 35.48% ของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่ตามลำดับ

3. ในส่วนค่าวัสดุ สินค้าประเภททาสีกรรมเกือบทั้งหมดจะมีรายการค่าเมล็ดพันธุ์
 เป็นรายการที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุด รองลงมาได้แก่ค้ำปุ๋ย และค่ายาปราบศัตรูพืช

4. ในส่วนค่าแรง สินค้าประเภททาสีกรรมเกือบทั้งหมดจะมีรายการค่าแรงใน
 การปลูกสูงกว่าค่าแรงในการเก็บเกี่ยว ทั้งนี้ยกเว้นมันฝรั่ง ซึ่งมีค่าแรงในการปลูกและค่าแรง
 ในการเก็บเกี่ยวเท่ากับ 12.97% และ 35.82% ของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่ตามลำดับ
 ส่วนครึ่งจะมีรายการค่าแรงในการปล่อยครั้งต่ำกว่าค่าแรงในการเก็บเกี่ยว นั่นคือ ค่าแรงใน
 การปล่อยครั้งและค่าแรงในการเก็บเกี่ยวเท่ากับ 11% และ 24.38% ของต้นทุนรวมเฉลี่ย
 ต่อไร่ตามลำดับ

โครงสร้างต้นทุนสินค้าประเภทปศุสัตว์และประมง

ในทำนองเดียวกับโครงสร้างต้นทุนสินค้าประเภททาสีกรรม คณะผู้วิจัยได้แบ่งต้นทุน
 สินค้าประเภทปศุสัตว์และประมงออกตามพฤติกรรมต้นทุนเป็นต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่
 ซึ่งจะเห็นได้ว่าต้นทุนส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทต้นทุนผันแปรเช่นเดียวกัน จากประเภทสินค้าที่
 แสดงเป็นตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ต้นทุนผันแปรซึ่งคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยหน่วยมีค่า
 เกินกว่า 90% ขึ้นไป ยกเว้นปลาและกุ้งบ่อใหม่ต้นทุนผันแปรคิดเป็น 71.24% และ 74.06%
 ของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัมตามลำดับ ซึ่งก็จัดว่าเป็นสัดส่วนของต้นทุนที่สูงมากเช่นกัน
 ส่วนที่แตกต่างจากสินค้าประเภททาสีกรรมคือค่าวัสดุจะจัดเป็นรายการต้นทุนที่มีค่าสูงสุดในส่วน
 ของต้นทุนผันแปรที่เกิดขึ้น และสูงสุดเมื่อพิจารณาเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่ที่เกิด
 ขึ้นด้วย ส่วนรายการที่มีความสำคัญในค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าพันธุ์ ค่าอาหารและอาหารเสริม

สรุปโครงสร้างทุนสินค้าเกษตรกรรม

จากสินค้าเกษตรกรรม 20 รายการที่สุ่มตัวอย่างมาศึกษาโครงสร้างต้นทุน
สรุปเป็นโครงสร้างต้นทุนโดยทั่วไป พร้อมทั้งช่วงต้นทุนแต่ละรายการโดยประมาณซึ่งคิดเป็น
ร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อหน่วย และจำแนกตามประเภทสินค้าเกษตรกรรมได้ดังแสดง
ในรูปที่ 3.24 ถึง 3.26

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการทุนสำหรับสิ้นฟ้าเกษตรกรรม

ประเภทกิจกรรม

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 3.1 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนข้าวนาปีคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	80.65
1. ค่าวัสดุ	9.15
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	3.94
1.2 ค่าปุ๋ย	3.89
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	0.75
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	0.53
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	0.04
2. ค่าแรง	69.68
2.1 ค่าแรงในการปลูก	43.80
2.1.1 เตรียมดิน	23.79
2.1.2 ปลูก	14.81
2.1.3 คายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	1.80
2.1.4 ใส่ปุ๋ยและให้น้ำ	2.44
2.1.5 พ่นยาปราบศัตรูพืช	0.96
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	25.87
2.2.1 เก็บเกี่ยว รวมมัด	15.99
2.2.1 นวด ผัด ปลิด กะเทาะ สี บรรจุ	5.10
2.2.3 ขน	4.78
3. อื่น ๆ	1.83
3.1 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.21
3.2 ทดกเบี้ยเงินกู้	1.61
ต้นทุนคงที่	19.35
1. ค่าใช้ที่ดิน	18.24
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	1.10
	100.00

รูปที่ 3.2 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนข้าวนาปรังคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	88.44
1. ค่าวัสดุ	25.10
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	4.89
1.2 ค่าปุ๋ย	13.55
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	3.93
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	0.51
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	2.22
2. ค่าแรง	61.22
2.1 ค่าแรงในการปลูก	35.61
2.1.1 เตรียมดิน	15.70
2.1.2 ปลูก	6.06
2.1.3 คายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	2.26
2.1.4 ใส่ปุ๋ยและให้น้ำ	9.90
2.1.5 พ่นยาปราบศัตรูพืช	1.69
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	25.60
2.2.1 เก็บเกี่ยว รวมมัด	13.22
2.2.2 นวด ผัด บลัด กะเทาะ สี บรรจุ	5.01
2.2.3 ขน	7.37
3. อื่น ๆ	2.12
3.1 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.19
3.2 ดอกเบี้ยเงินกู้	1.93
ต้นทุนคงที่	11.56
1. ค่าใช้ที่ดิน	0.76
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.92
	100.00

รูปที่ 3.3 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนยางพาราปลูกใหม่คิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมต่อไร่						
	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7
ค่าใช้จ่ายในระยะก่อนกรีดยาง							
ต้นทุนผันแปร	92.39	78.75	65.44	65.44	65.34	61.51	42.93
1. ค่าวัสดุ	33.43	33.52	28.65	28.65	40.74	41.02	12.56
1.1 ค่าต้นพันธุ์	23.58	12.34					
1.2 ค่าพันธุ์เมล็ดพืชคลุม	0.34						
1.3 ค่าปุ๋ย	6.17	14.19	21.07	21.07	33.14	36.80	6.30
1.4 ค่ายาปราบศัตรูพืช	3.34	6.99	7.58	7.58	7.60	4.22	6.26
2. ค่าแรง	58.95	45.24	36.79	36.79	24.60	20.49	30.38
2.1 บุกเบิกพื้นที่	27.02						
2.2 เตรียมพื้นที่	7.61						
2.3 ปลูกต้นยาง	5.40						
2.4 ปลูกพืชคลุมดิน	1.35						
2.5 ใส่ปุ๋ย คัดแต่งกิ่ง ปราบศัตรูพืช	17.56	45.24	36.79	36.79	24.60	20.49	30.38
ต้นทุนคงที่	7.61	21.25	34.56	34.56	34.66	38.49	57.07
1. ค่าใช้ที่ดิน	7.61	21.25	34.56	34.56	34.66	38.49	57.07
	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

รูปที่ 3.3 (ต่อ)

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมต่อไร่														
	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20	ปีที่ 21	ปีที่ 22
ค่าใช้จ่ายในระยะที่ทำการกรีดยางได้															
ต้นทุนผันแปร	85.21	85.52	85.98	86.55	86.86	86.79	86.79	86.36	85.80	84.07	83.29	83.16	82.95	82.35	80.72
1. ค่าวัสดุ	6.01	6.04	6.08	6.12	6.15	6.15	6.15	6.11	6.07	5.94	6.06	5.88	5.86	5.81	5.69
1.1 ค่าปุ๋ยบำรุง	0.81	0.78	0.75	0.71	0.70	0.69	0.69	0.69	0.72	0.73	0.77	0.75	0.76	0.78	0.79
1.2 ค่าयरวมศัตรูพืช	1.21	1.17	1.13	1.07	1.04	1.03	1.03	1.04	1.07	1.09	1.15	1.12	1.13	1.17	1.18
1.3 ค่าวัสดุสิ้นเปลืองอื่นในการกรีดยางและเก็บยาง (หินละเอียด ถิ่นยาง ถ่าน แก๊ส)	2.86	2.77	2.66	2.52	2.46	2.43	2.43	2.45	2.53	2.58	2.71	2.65	2.68	2.77	2.80
1.4 ค่าวัสดุสิ้นเปลืองในการทำยางแผ่น (กรรพอร์ติก)	1.13	1.32	1.54	1.83	1.95	2.00	2.00	1.94	1.75	1.53	1.43	1.35	1.28	1.09	0.92
2. ค่าแรง	79.20	79.48	79.91	80.43	80.71	80.64	80.64	80.64	79.73	78.13	77.23	77.28	77.09	76.53	75.00
2.1 ค่าแรงใส่ปุ๋ย	3.91	3.78	3.64	3.45	3.37	3.32	3.32	3.35	3.46	3.54	3.71	3.63	3.67	3.78	3.82
2.2 ค่าแรงปรนรมวัชพืช	1.96	1.89	1.82	1.72	1.68	1.66	1.66	1.67	1.73	1.77	1.85	1.81	1.83	1.89	1.91
2.3 ค่าแรงในการกรีดยางและเก็บยาง	58.72	56.75	54.63	51.69	50.52	49.84	49.84	50.23	51.93	53.04	55.64	54.38	55.04	56.74	57.37
2.4 ค่าแรงทำแผ่นยาง	14.61	17.05	19.81	25.57	25.13	25.82	25.82	24.99	22.60	19.79	16.03	17.47	16.54	14.11	11.89
ต้นทุนคงที่	14.79	14.48	14.02	13.45	13.14	13.21	13.21	13.64	14.20	15.93	16.71	16.84	17.05	17.65	19.30
1. ค่าใช้ที่ดิน	11.03	10.66	10.26	9.71	9.49	9.36	9.36	9.44	9.76	9.96	10.45	10.22	10.34	10.66	10.78
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การกรีดยางและเก็บยาง	1.82	1.94	1.94	1.98	1.93	2.14	2.14	2.36	2.53	3.46	3.63	3.99	4.03	4.20	4.78
3. ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์และอุปกรณ์ใช้ทำยางแผ่น	1.94	1.89	1.82	1.76	1.72	1.71	1.71	1.85	1.91	2.50	2.63	2.64	2.67	2.79	3.75
	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

รูปที่ 3.4 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนยางพารา (สวนยางปลูกทดแทนขนาดพื้นที่ปลูกไม่เกิน 12 ไร่) คิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมต่อไร่					
	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
ค่าใช้จ่ายในระยะก่อนกรีดยาง						
ต้นทุนผันแปร	93.78	78.40	73.56	72.83	75.12	73.20
1. ค่าวัสดุ	31.95	36.26	40.72	39.09	53.04	54.18
1.1 ค่าต้นพันธุ์	19.27					
1.2 ค่าพันธุ์เมล็ดพืชคลุม	0.28					
1.3 ค่าปุ๋ย	9.67	29.15	34.93	33.13	47.58	51.24
1.4 ค่ายาปราบศัตรูพืช	2.73	7.11	5.80	5.96	5.46	2.94
2. ค่าแรง	61.83	42.15	32.84	33.74	22.07	19.02
2.1 บุกเบิกพื้นที่	26.50					
2.2 เตรียมพื้นที่	7.73					
2.3 ปลูกต้นยาง	5.52					
2.4 ปลูกพืชคลุมดิน	1.10					
2.5 ใส่ปุ๋ย ตัดแต่งกิ่ง ปราบศัตรูพืช	20.98	42.15	32.84	33.74	22.07	19.02
ต้นทุนคงที่	6.22	21.60	26.44	27.17	24.88	26.80
1. ค่าใช้ที่ดิน	6.22	21.60	26.44	27.17	24.88	26.80
	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

รูปที่ 3.4 (ต่อ)

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมต่อไร่															
	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20	ปีที่ 21	ปีที่ 22	ปีที่ 23
ค่าใช้จ่ายในระหว่างที่ทำการกรีดยางได้																
ต้นทุนผันแปร	76.92	86.27	86.21	87.43	87.55	87.73	87.58	87.55	87.29	87.20	86.04	85.90	85.34	84.55	83.96	82.68
1. ค่าวัสดุ	8.61	7.15	7.61	7.14	7.12	7.12	7.11	7.11	7.09	7.08	6.99	6.99	6.99	6.94	6.93	6.84
1.1 ค่าปุ๋ยบำรุง	3.17	1.88	1.87	1.69	1.65	1.63	1.62	1.62	1.62	1.62	1.61	1.62	1.64	1.72	1.78	1.78
1.2 ค่ายาปราบศัตรูพืช	1.89	1.22	1.11	1.01	0.99	0.97	0.97	0.97	0.96	0.96	0.96	0.97	0.98	1.03	1.06	1.06
1.3 ค่าวัสดุสิ้นเปลืองอื่นในการกรีดและเก็บยาง (หินละเอียด ลินยาง ถ่าน แก๊ส)	2.52	2.66	2.63	2.39	2.33	2.30	2.28	2.29	2.28	2.28	2.26	2.29	2.31	2.43	2.51	2.51
1.4 ค่าวัสดุสิ้นเปลืองในการทำยางแผ่น (กรรทอริค)	1.03	1.49	2.00	2.05	2.15	2.23	2.24	2.23	2.23	2.22	2.16	2.11	2.04	1.76	1.57	1.49
2. ค่าแรง	68.31	79.12	78.61	80.29	80.43	80.61	80.47	80.45	80.20	80.12	79.05	78.91	78.38	77.61	77.03	75.84
2.1 ค่าแรงใส่ปุ๋ย	6.11	3.63	3.60	3.27	3.19	3.14	3.12	3.13	3.12	3.12	3.10	3.13	3.16	3.33	3.44	3.43
2.2 ค่าแรงปราบวัชพืช	3.06	1.82	1.80	1.63	1.60	1.57	1.56	1.56	1.56	1.56	1.55	1.57	1.58	1.66	1.72	1.72
2.3 ค่าแรงในการกรีดยางและเก็บยาง	45.84	54.51	54.01	48.99	47.86	47.16	46.85	46.95	46.80	46.81	46.47	46.96	47.35	49.88	51.56	51.48
2.4 ค่าแรงทำแผ่นยาง	13.30	19.17	19.20	26.40	27.78	28.74	28.94	28.80	28.72	28.62	27.93	27.25	26.30	22.74	20.31	19.21
ต้นทุนคงที่	23.08	13.73	13.79	12.57	12.45	12.27	12.42	12.45	12.71	12.80	13.96	14.10	14.66	15.45	16.04	17.32
1. ค่าใช้ที่ดิน	17.22	10.24	10.15	9.20	8.99	8.86	8.80	8.82	8.79	8.80	8.73	8.82	8.90	9.37	9.69	9.67
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การกรีดและเก็บยาง	2.84	1.69	1.84	1.74	1.83	1.80	2.01	2.02	2.20	2.28	3.03	3.06	3.47	3.66	3.82	4.29
3. ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์และอุปกรณ์ใช้ทำยางแผ่น	3.02	1.80	1.80	1.63	1.63	1.60	1.61	1.61	1.72	1.72	2.19	2.22	2.30	2.42	2.53	3.36
	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

สถาบันวิจัยบริการ
อุตสาหกรรมมหาวิทยาลัย

รูปที่ 3.5 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนมันสำปะหลังคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	85.96
1. ค่าวัสดุ	8.38
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	6.24
1.2 ค่าปุ๋ย	1.12
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	0.44
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	0.58
2. ค่าแรง	72.06
2.1 ค่าแรงในการปลูก	50.10
2.1.1 เตรียมดิน	23.08
2.1.2 เตรียมพื้นที่ปลูก	1.96
2.1.3 ปลูก	6.17
2.1.4 คายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	18.61
2.1.5 ใส่ปุ๋ยและให้น้ำ	0.14
2.1.6 พนยาปราบศัตรูพืช	0.18
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	21.96
2.2.1 เก็บเกี่ยว รวมมัด	18.83
2.2.2 ชน	3.13
3. อื่น ๆ	5.51
3.1 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.16
3.2 ดอกเบี้ยเงินกู้	5.36
ต้นทุนคงที่	14.04
1. ค่าใช้ที่ดิน	13.68
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.36
	100.00

รูปที่ 3.6 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนข้าวโพดคอกเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	83.81
1. ค่าวัสดุ	6.12
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	3.94
1.2 ค่าปุ๋ย	1.13
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	0.35
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	0.70
2. ค่าแรง	75.21
2.1 ค่าแรงในการปลูก	52.18
2.1.1 เตรียมดิน	28.12
2.1.2 ปลูก	5.55
2.1.3 คายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	17.53
2.1.4 ใส่ปุ๋ยและให้น้ำ	0.39
2.1.5 พ่นยาปราบศัตรูพืช	0.59
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	23.03
2.2.1 เก็บเกี่ยว รวมมัด	13.23
2.2.2 ชน ผัด บลัด กะเทาะ สี่ บรรจ	9.80
3. อื่น ๆ	2.48
3.1 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.19
3.2 คอกเบี้ยเงินกู้	2.29
ต้นทุนคงที่	16.19
1. ค่าใช้ที่ดิน	15.51
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.68
	100.00

รูปที่ 3.7 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนทางเทคนิคเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	91.10
1. ค่าวัสดุ	37.98
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	1.15
1.2 ค่าปุ๋ย	21.06
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	10.27
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	3.21
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	2.29
2. ค่าแรง	42.64
2.1 ค่าแรงในการปลูก	21.72
2.1.1 เตรียมดิน	1.82
2.1.2 ปลูก	0.76
2.1.3 ตายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	12.94
2.1.4 ใส่ปุ๋ยและให้น้ำ	2.01
2.1.5 พ่นยาปราบศัตรูพืช	4.19
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	20.91
2.2.1 เก็บเกี่ยว ขนไปลานตาก	11.31
2.2.2 ตาก สี กัดเลือก อื่น ๆ	9.61
3. อื่น ๆ	10.48
3.1 คอกเบี้ยเงินกู้	10.48
ต้นทุนคงที่	8.90
1. ค่าใช้ที่ดิน	6.46
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	2.44
	100.00

รูปที่ 3.8 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนโดยยาสูบคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	ยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย	ยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์	ยาสูบพันธุ์เตอร์กิช
	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมต่อไร่	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมต่อไร่	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	66.86	82.24	82.47
1. ค่าวัสดุ	33.81	30.54	21.50
1.1 ค่าวัสดุในแปลงเพาะกล้า	2.92	3.01	3.31
1.2 ค่าวัสดุในไร่	12.23	25.25	15.99
1.3 ค่าวัสดุในการข่มและบรรจุ	18.66	2.28	2.20
2. ค่าแรง	27.44	46.70	55.53
2.1 ค่าแรงในการปลูก	15.02	26.05	26.09
2.1.1 ค่าแรงในการเตรียมกล้า	0.79	2.02	3.87
2.1.2 ค่าแรงในการปลูก	14.23	24.02	22.22
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	12.41	20.65	29.44
2.2.1 เก็บเกี่ยว ขนเข้าโรงข่ม	5.64	7.66	11.73
2.2.2 ขนใบยาออกจากโรงข่ม บรรจุ	6.77	12.99	17.71
3. อื่น ๆ	5.61	5.00	5.44
ต้นทุนคงที่	33.14	17.76	17.53
	100.00	100.00	100.00

รูปที่ 3-9 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนถั่วคึกเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

	ถั่วเขียว	ถั่วเหลือง	ถั่วลิสง
	คึกเป็นร้อยละ ของต้นทุนรวม ต่อไร่	คึกเป็นร้อยละ ของต้นทุนรวม ต่อไร่	คึกเป็นร้อยละ ของต้นทุนรวม ต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	77.27	86.78	88.36
1. ค่าวัสดุ	17.24	25.28	22.05
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	12.13	17.78	18.24
1.2 ค่าปุ๋ย	0.78	1.88	1.29
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	2.55	4.62	1.59
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	1.78	1.00	0.94
2. ค่าแรง	57.62	59.25	63.92
2.1 ค่าแรงในการปลูก	29.40	39.67	35.83
2.1.1 เตรียมดิน	16.45	17.06	15.40
2.1.2 ปลูก	3.34	9.62	10.92
2.1.3 ปลูกซ่อม	0.02	0.80	0.06
2.1.4 คายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	5.33	5.14	8.09
2.1.5 ใส่ปุ๋ยและให้น้ำ	0.56	2.88	0.50
2.1.6 พ่นยาปราบศัตรูพืช	3.70	3.17	0.86
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	28.22	19.58	28.07
2.2.1 เก็บเกี่ยว รวมมัด	18.05		13.92
2.2.2 นวด ผัด บด คั่ว ตาก สี บรรจุ	6.14		11.59
2.2.3 ขน	3.32		1.66
2.2.4 ลอก ทำความสะอาด ตาก	0.48		0.79
2.2.5 บรรจุ อัด	0.23		0.11
3. อื่น ๆ	2.41	2.25	2.40
3.1 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.16		0.15
3.2 คอกเบี้ยเงินกู้	2.25		2.26
ต้นทุนคงที่	22.73	13.22	11.63
1. ค่าใช้ที่ดิน	22.51	12.96	11.45
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.23	0.26	0.18
	100.00	100.00	100.00

รูปที่ 3.10 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนกล้วยไม้สกุลหวายชนิดดอกสีขาวและชมพูคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	เพาะเมล็ด							
	กระดาษหุ้ม		กระดาษ 1 นิ้ว		กระดาษ 3 นิ้ว		รวม	
	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	ค่าเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	ค่าเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	ค่าเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	ค่าเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	96.68	58.01	85.41	34.17	70.88	3.73	85.31	34.06
1. ค่าวัสดุ	95.08	57.05	78.36	31.34	56.79	2.99	78.20	32.76
1.1 ค่าพันธุ์	91.68	55.01	36.67	14.67	13.20	0.69	5.57	27.44
1.2 ค่าวัสดุที่ใช้ในกาปลูก	2.48	1.49	37.66	15.07	35.56	1.87	21.59	4.58
1.3 ค่าปุ๋ย	0.40	0.24	1.75	0.70	3.49	0.18	1.76	0.32
1.4 ค่ายากำจัดแมลงและ เชื้อรา	0.36	0.22	1.60	0.64	3.20	0.17	1.61	0.29
1.5 ค่าไฟฟ้า	0.15	0.09	0.67	0.27	1.34	0.07	0.68	0.12
2. ค่าแรงงาน	1.60	0.96	7.06	2.82	14.09	0.74	7.11	1.29
ต้นทุนคงที่	3.32	1.99	14.59	5.85	29.12	1.53	14.69	2.67
1. เงินเดือน	1.91	1.15	8.40	3.36	16.78	0.88	8.46	1.54
2. ค่าเช่าที่ดินและค่าภาษี	0.08	0.05	0.37	0.15	0.74	0.04	0.37	0.07
3. ค่าเสื่อมราคาเรือนกล้วยไม้	0.96	0.57	4.20	1.68	8.39	0.44	4.23	0.77
4. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือเครื่องใช้	0.24	0.15	1.06	0.42	2.12	0.11	1.07	0.20
5. ค่าใช้จ่ายอื่น	0.12	0.07	0.55	0.22	1.09	0.06	0.55	0.10
	100.00	60.00	100.00	40.01	100.00	5.26	100.00	36.73

รูปที่ 3.11 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนกล้วยไม้สกุลหวายชนิดดอกสีขาวและชมพูคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ							
	กระถางพุ่ม		กระถาง 1 นิ้ว		กระถาง 3 นิ้ว		รวม	
	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	ค่าเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	ค่าเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	ค่าเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่	ค่าเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุน ต่อไร่
ต้นทุนต้นแปร	94	59.37	92.14	36.86	77.74	4.09	93.40	109.65
1. ค่าวัสดุ	98.43	59.06	88.34	35.33	66.97	3.52	90.21	44.05
1.1 ค่าพันธุ์	97.35	58.41	65.87	26.35	33.64	1.77	78.70	41.08
1.2 ค่าวัสดุที่ใช้ในการปลูก	0.79	0.47	20.30	8.12	27.19	1.43	9.69	2.06
1.3 ค่าปุ๋ย	0.13	0.08	0.94	0.38	2.67	0.14	0.79	0.14
1.4 ค่ายากำจัดแมลงและเชื้อรา	0.12	0.07	0.86	0.35	2.45	0.13	0.72	0.13
1.5 ค่าไฟฟ้า	0.05	0.03	0.36	0.14	1.03	0.05	0.30	0.06
2. ค่าแรงงาน	0.51	0.31	3.80	1.52	10.77	0.57	3.19	0.58
ต้นทุนคงที่	1.06	0.63	7.86	3.14	22.26	1.17	6.60	1.20
1. เงินเดือน	0.61	0.37	4.53	1.81	12.83	0.68	12.12	0.69
2. ค่าเช่าที่ดินและค่าภาษี	0.03	0.02	0.20	0.08	0.56	0.03	0.53	0.03
3. ค่าเสื่อมราคาเรือนกล้วยไม้	0.30	0.18	2.26	0.91	6.41	0.34	6.06	0.35
4. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือเครื่องใช้	0.08	0.05	0.57	0.23	1.62	0.09	1.54	0.09
5. ค่าใช้จ่ายอื่น	0.04	0.02	0.29	0.12	0.83	0.04	0.79	0.04
	100.00	60.31	100.00	40.00	100.00	5.26	100.00	45.83

รูปที่ 3.12 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนเมล็ดงาคือเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	96.07
1. ค่าวัสดุ	2.56
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	1.97
1.2 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	0.59
2. ค่าแรง	86.40
2.1 ค่าแรงในการปลูก	59.50
2.1.1 เตรียมดิน	16.81
2.1.2 ปลูก	21.99
2.1.3 กำจัดวัชพืช	20.70
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	26.90
2.2.1 เก็บเกี่ยว	15.24
2.2.2 นวด ผัด	10.31
2.2.3 ชน	1.36
3. อื่น ๆ	7.12
3.1 ดอกเบี้ยเงินกู้	7.12
ต้นทุนคงที่	3.93
1. ค่าใช้ที่ดิน	3.93
	100.00

รูปที่ 3.13 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนนับคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	53.74
1. ค่าวัสดุ	0.51
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	0.03
1.2 ค่ายาปราบศัตรูพืช	0.22
1.3 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	0.26
2. ค่าแรง	48.80
2.1 ค่าแรงในการปลูก	12.97
2.1.1 เตรียมดิน	1.51
2.1.2 ปลูก	0.18
2.1.3 ตายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	11.25
2.1.4 ใส่ปุ๋ยและให้น้ำ พ่นยาปราบศัตรูพืช	0.04
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	35.82
2.2.1 เก็บเกี่ยว	16.74
2.2.1 รวบมัด	3.33
2.2.3 ปอกแคะ	11.45
2.2.4 บรรจุ	4.30
3. อื่น ๆ	4.44
3.1 คอกเบี้ยเงินกู้	4.44
ต้นทุนคงที่	46.26
1. ค่าใช้ที่ดิน	46.24
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.02
	100.00

รูปที่ 3.14 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนครั้งคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	93.24
1. ค่าวัสดุ	56.42
1.1 ค่าพันธุ์ครึ่ง	53.84
1.2 ค่าเชือกมัด	0.69
1.3 ค่าภาชนะบรรจุครึ่ง	0.31
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	0.70
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	0.88
2. ค่าแรง	35.38
2.1 ค่าแรงในการปลู้อย่างครึ่ง	11.00
2.1.1 เตรียมพันธุ์ครึ่ง	3.38
2.1.2 ขนพันธุ์ครึ่ง	0.29
2.1.3 ค่าปลู้อย่างครึ่ง	6.94
2.1.4 ค่าดูแลรักษา	0.40
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	24.38
2.2.1 เก็บเกี่ยว	9.06
2.2.2 รวมมัด	15.32
3. อื่น ๆ	1.43
3.1 ดอกเบี้ยเงินกู้	1.43
ต้นทุนคงที่	6.76
1. ค่าใช้ที่ดิน	0.07
2. ค่าเช่าต้นไม้	6.69
	100.00

รูปที่ 3.15 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนฝ่ายคิกเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	92.52
1. ค่าวัสดุ	27.47
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	1.09
1.2 ค่าปุ๋ย	1.84
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	23.25
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	0.84
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	0.45
2. ค่าแรง	61.33
2.1 ค่าแรงในการปลูก	42.99
2.1.1 เตรียมดิน	12.84
2.1.2 ปลูก	2.71
2.1.3 คายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	15.69
2.1.4 ใส่ปุ๋ยและพ่นยาปราบศัตรูพืช	11.75
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	18.33
2.2.1 เก็บเกี่ยว	16.22
2.2.2 บรรจ	0.97
2.2.3 ขน	1.15
3. อื่น ๆ	3.72
3.1 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.17
3.2 คอกเบี้ยเงินกู้	3.55
ต้นทุนคงที่	7.48
1. ค่าใช้ที่ดิน	6.89
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.59
	100.00

รูปที่ 3.16 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนลูกเห็บคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	85.90
1. ค่าวัสดุ	5.40
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	4.38
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	0.22
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	0.79
2. ค่าแรงเตรียมดินถึงยุ้ง	77.08
2.1 เตรียมดิน	27.27
2.2 ปลุก	5.20
2.3 ดูแลรักษา	16.13
2.4 เก็บเกี่ยว	15.10
2.5 ขน ตาก นวด สี ผัด	13.38
3. อื่น ๆ	3.42
3.1 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.09
3.2 คอกเบี้ยเงินกู้	3.34
ต้นทุนคงที่	14.10
1. ค่าใช้ที่ดิน	13.90
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.20
	100.00

รูปที่ 3.17 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนข้าวฟ่างคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	73.34
1. ค่าวัสดุ	9.98
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	6.74
1.2 ค่าปุ๋ย	0.55
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	1.77
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	0.92
2. ค่าแรง	60.88
2.1 ค่าแรงในการปลูก	34.79
2.1.1 เตรียมดิน	25.54
2.1.2 ปลูก	2.39
2.1.3 คายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	5.19
2.1.4 ใส่ปุ๋ยและให้น้ำ	0.29
2.1.5 พ่นยาปราบศัตรูพืช	1.39
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	26.08
2.2.1 เก็บเกี่ยว รวมมัด	15.02
2.2.2 นวด ผัด ปลิด กะเทาะ สี บรรจุ	11.07
3. อื่น ๆ	2.48
3.1 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.30
3.2 ดอกเบี้ยเงินกู้	2.18
ต้นทุนคงที่	26.66
1. ค่าใช้ที่ดิน	25.70
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.96
	100.00

รูปที่ 3.18 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนซึ่งคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่

	ซึ่งอ่อน	ซึ่งแก่
	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	95.63	96.04
1. ค่าวัสดุการเกษตร	41.95	38.25
2. ค่าแรงเตรียมดินปลูก-เก็บเกี่ยว	51.66	54.94
2.1 เตรียมดิน	11.61	10.50
2.2 ปลูก	7.49	6.78
2.3 ดูแลรักษา	18.95	21.36
2.4 เก็บเกี่ยว	13.61	16.30
3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	2.02	2.85
ต้นทุนคงที่	4.37	3.96
	100.00	100.00

โครงการสัมมนาสำหรับสิ้นค้าเกษตรกรรม

ประเภทปศุสัตว์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 3.19 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนเบ็ดคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อตัว

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมต่อตัว
ต้นทุนผันแปร	98.81
1. ค่าวัสดุ	97.13
1.1 ค่าพันธุ์	23.23
1.2 ค่าอาหารและอาหารเสริม	71.21
1.3 ค่าวัคซีนและยา	1.31
1.4 ค่าตอนและยาตอน	0.76
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	0.08
1.6 ค่าไฟฟ้าและค่าน้ำ	0.53
2. ค่าแรง	1.68
2.1 ค่าเลี้ยง	1.68
3. อื่น ๆ	0.03
3.1 ค่าซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์	0.02
3.2 ดอกเบี้ยเงินกู้	0.02
ต้นทุนคงที่	1.16
1. ค่าใช้ที่ดิน	0.08
2. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์	1.08
	100.00

รูปที่ 3.20 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนใดก็ตามคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อตัว

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมต่อตัว
ต้นทุนผันแปร	97.61
1. ค่าวัสดุ	95.27
1.1 ค่าพันธุ์	24.04
1.2 ค่าอาหารและอาหารเสริม	68.15
1.3 ค่าวิตามิน	0.24
1.4 ค่าวัคซีนและยา	1.78
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	0.12
1.6 ค่าไฟฟ้าและค่าน้ำ	0.93
2. ค่าแรง	2.35
2.1 ค่าแรงเลี้ยง	2.27
2.2 ค่าแรงฉีควัคซีน	0.04
2.3 ค่าแรงทำความสะอาดโรงเรือน	0.04
3. อื่น ๆ	0.16
3.1 ค่าซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์	0.12
3.2 ดอกเบี้ยเงินกู้	0.04
ต้นทุนคงที่	2.23
1. ค่าใช้ที่ดิน	0.20
2. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์	2.02
	100.00

โครงสร้างที่อนุสำหรับสินค้าเกษตรกรรม

ประเภทประมง

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 3.21 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนปลาหมึกแช่แข็งคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัม

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัม
ต้นทุนผันแปร	92.68
1. ค่าวัสดุ	82.19
1.1 ค่าวัตถุดิบ (ปลาหมึกแช่แข็ง)	77.19
1.2 ค่าน้ำแข็ง	0.95
1.3 ค่าเกลือ	0.25
1.4 ค่าวัสดุสิ้นเปลือง*	1.39
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	0.14
1.6 ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	2.27
* (ตระกร้า ตะแกรง ผ้ากันเปื้อน หนังกายรัทปลาหมึก)	
2. ค่าแรง	7.21
2.1 ค่าแรงและค่าล่วงเวลา	7.21
3. อื่น ๆ	3.28
3.1 ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์	1.75
3.2 คอกเบี้ยเงินกู้	1.53
ต้นทุนคงที่	7.32
1. เงินเดือน	0.65
2. ค่าสวัสดิการ	0.21
3. ค่าเสื่อมราคาอาคารโรงงาน	0.98
4. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์	2.26
5. ค่าวัสดุสิ้นเปลืองในสำนักงาน	0.64
6. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในสำนักงาน	2.57
	100.00

รูปที่ 3.22 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนลาคิคเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัม

รายละเอียดต้นทุน	คิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัม
ต้นทุนผันแปร	71.24
1. ค่าวัสดุ	30.16
1.1 ค่าพันธุ์	2.22
1.2 ค่าอาหารและอาหารเสริม	1.51
1.3 ค่ายารักษาโรค	0.92
1.4 ค่าวัสดุและอุปกรณ์	12.05
1.5 ค่าขนส่ง	13.46
2. ค่าแรง	41.08
2.1 ค่าเตรียมบ่อ	41.08
3. อื่น ๆ	5.46
3.1 ค่าซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์	2.22
3.2 คอกเบี้ยเงินกู้	3.24
ต้นทุนคงที่	32.30
1. ค่าใช้ที่ดิน	6.49
2. ค่าขุดลอกแปลงเพาะเลี้ยง	9.73
3. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์	5.84
4. ค่าเสื่อมราคาอาคารและโรงเรือน	1.24
	100.00

รูปที่ 3.23 ข้อมูลโครงสร้างต้นทุนทั้งคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัม

รายละเอียดต้นทุน	บ่อใหม่ คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ย ต่อกิโลกรัม	บ่อเก่า คิดเป็นร้อยละของ ต้นทุนรวมเฉลี่ย ต่อกิโลกรัม
ต้นทุนผันแปร	74.06	97.23
1. ค่าวัสดุ	65.49	82.48
1.1 ค่าพันธุ์	12.96	19.24
1.2 ค่าอาหารและอาหารเสริม	31.10	26.96
1.3 ค่าวัสดุอุปกรณ์อื่น	21.43	20.83
2. ค่าแรง	3.22	8.43
2.1 ค่าเตรียมบ่อ	3.22	1.36
2.2 ค่าลอกบ่อ	0.00	7.07
3. อื่น ๆ	5.35	6.31
3.1 ค่าซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์	1.01	0.99
3.2 คอกเบี้ยเงินกู้	4.34	5.33
ต้นทุนคงที่	25.94	2.77
1. ค่าขุดบ่อ	20.34	
2. ค่าประตุน้ำ	2.51	
3. ค่าเสื่อมราคาค่าบ่อและอุปกรณ์	3.05	2.72
4. ค่าใช้ที่ดิน	0.04	0.05
	100.00	100.00

สรุปโครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรม

สภานโยบายบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 3.24 โครงสร้างต้นทุนสินค้าเกษตรกรรมประเภทสักริม*

รายละเอียดต้นทุน	ช่วงของต้นทุนที่เกิด โดยคิดเป็นร้อยละ ของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่
ต้นทุนผันแปร	53.74 - 96.07
1. ค่าวัสดุ	0.51 - 56.42
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	
1.2 ค่าปุ๋ย	
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	
2. ค่าแรง	27.44 - 86.40
2.1 ค่าแรงในการปลูก	12.97 - 59.50
2.1.1 เตรียมดิน	
2.1.2 เตรียมพันธุ์	
2.1.3 ปลูก	
2.1.4 ตายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	
2.1.5 ใส่ปุ๋ยและให้น้ำ	
2.1.6 พ่นยาปราบศัตรูพืช	
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	12.41 - 29.44
2.2.1 เก็บเกี่ยว รวมมัด	
2.2.2 นวด ผัด ปลิด กะเทาะ สี บรรจุ	
2.2.3 ขน	
3. อื่น ๆ	1.83 - 10.48
3.1 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	
3.2 คอกเบี้ยเงินกู้	
ต้นทุนคงที่	3.93 - 46.26
1. ค่าใช้ที่ดิน	
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	

*ไม่รวมยางพารา ถั่วฝักยาว และครั่ง ซึ่งจากที่แสดงไว้ในรูปที่ 3.3 3.4 3.10 3.11 และ 3.14 มีโครงสร้างต้นทุนแตกต่างไปจากสินค้าประเภทสักริมโดยทั่วไป

รูปที่ 3.25 โครงสร้างต้นทุนสินค้าเกษตรกรรมประเภทสุสั่ว

รายละเอียดต้นทุน	ช่วง ของต้นทุนที่เกิด โดยคิดเป็นร้อยละ ของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อตัว
ต้นทุนผันแปร	97.61 - 98.81
1. ค่าวัสดุ	95.27 - 97.13
1.1 ค่าพันธุ์	
1.2 ค่าอาหารและอาหารเสริม	
1.3 ค่าวัคซีนและยา	
1.4 ค่าคอกและยาคอก	
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ไฟฟ้า และน้ำ	
2. ค่าแรง	1.68 - 2.35
2.1 ค่าเลี้ยง	
3. อื่น ๆ	0.03 - 0.16
3.1 ค่าซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์	
3.2 คอกเบี้ยเงินกู้	
ต้นทุนคงที่	1.16 - 2.23
1. ค่าใช้ที่ดิน	
2. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์	

รูปที่ 3.26 โครงสร้างต้นทุนสินค้าเกษตรกรรมประเภทประมง

รายละเอียดต้นทุน	ช่วงของต้นทุนที่เกิดโดยคิดเป็นร้อยละของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัม
ต้นทุนผันแปร	71.24 - 97.23
1. ค่าวัสดุ	30.16 - 82.48
2. ค่าแรง	3.22 - 41.08
3. อื่น ๆ	3.28 - 6.31
ต้นทุนคงที่	2.77 - 25.94

การประยุกต์โครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรม

การศึกษาราคาขายของสินค้าเกษตรกรรมที่กำหนดตัวแบบโครงสร้างต้นทุน

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาราคาขายของสินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก 50 อันดับแรก จากหนังสือพิมพ์รายวัน โดยเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์สี่ฉบับละอย่างน้อย 2 ฉบับ แล้วนำมาหาราคาขายเฉลี่ยในแต่ละเดือน จากนั้นจึงนำมาหาราคาเฉลี่ยต่อปี ดังแสดงในรูปที่ 4.1 สำหรับปี 2532 นั้นได้เก็บข้อมูลราคาขายตลอดปี ส่วนปี 2533 ได้เก็บข้อมูลจนถึงเดือนกรกฎาคม เนื่องจากไม่สามารถหาข้อมูลราคาขายของสินค้าบางรายการได้ การศึกษาราคาขายของสินค้าเกษตรกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวโน้มของราคาสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งจะได้นำมาเปรียบเทียบกับต้นทุนของสินค้าเกษตรกรรมดังกล่าวเพื่อช่วยเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้ส่งออก

จากการเปรียบเทียบราคาขายของสินค้าเกษตรกรรมตามรูปที่ 4.1 จะเห็นว่าราคาขายเฉลี่ยของสินค้าแต่ละเดือนเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก การขึ้นและลงของราคาขายไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของสินค้าในขณะนั้น ตัวอย่างของสินค้าเกษตรกรรมประเภทถั่วลิสง เช่น ข้าวสารเจ้า 100% ชั้น 1 100 กิโลกรัม มีราคาขายเฉลี่ยในไตรมาสแรกของปี 2532 เท่ากับ 823.46 บาท ราคาขายเพิ่มขึ้นในไตรมาสที่ 2 และ 3 1.4% และ 8.4% ของไตรมาสถัดมาตามลำดับ แต่กลับลดลงในไตรมาสที่ 4 1.5% ในปี 2533 ราคาขายเฉลี่ยในไตรมาสที่ 1 สูงกว่าราคาขายในไตรมาสที่ 4 ของปี 2532 อยู่ 6.3% และลดลงในไตรมาสที่ 2 7.3% เมื่อเปรียบเทียบกับระยะเวลาเดียวกันของปีก่อนพบว่าราคาขายในไตรมาสที่ 1 ของปี 2533 สูงกว่าไตรมาสที่ 1 ของปี 2532 อยู่ 15.1% และราคาขายไตรมาสที่ 2 ของปี 2533 สูงกว่าราคาขายไตรมาสที่ 2 ของปี 2532 5.3% สำหรับยางพาราชั้น ยางพาราขนาดใหญ่ 1 กิโลกรัม มีราคาขายเฉลี่ยไตรมาสแรกของปี 2532 เท่ากับ 22.55 บาท ราคาขายลดลงในไตรมาสที่ 2 3 และ 4 เป็นจำนวน 5.1% 17.1% และ 2% ของไตรมาสถัดมาตามลำดับ ราคาขายในไตรมาสที่ 1 ของปี 2533 ยังคงลดลงมา

จากไตรมาสที่ 4 ของปี 2532 อีก 2.1% แต่มาเพิ่มในไตรมาสที่ 2 0.1% เมื่อเปรียบเทียบราคาขายของยางพาราไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี 2533 กับปี 2532 พบว่าราคาขายในไตรมาสที่ 1 ของปี 2533 ต่ำกว่าไตรมาสที่ 1 ของปี 2532 15.7% และราคาขายในไตรมาสที่ 2 ของปี 2533 ต่ำกว่าไตรมาสที่ 2 ของปี 2532 10.8% ซึ่งการที่ราคายางพาราลดลงมาเป็นลำดับนั้นอาจเนื่องมาจากการแข่งขันสูง ประเทศเพื่อนบ้านของไทย เช่น ประเทศมาเลเซียก็เป็นแหล่งผลิตยางพาราที่สำคัญแห่งหนึ่ง สำหรับข้าวโพคั้น ข้าวโพคั้นบรรจุกระสอบน้ำหนัก 100 กิโลกรัม จำหน่ายในราคาเฉลี่ย 338.20 บาทในไตรมาสที่ 1 ของปี 2532 ราคาขายเพิ่มขึ้นอีก 27.2% ในไตรมาสที่ 2 และลดลงในไตรมาสที่ 3 และ 4 18.3% และ 5.1% ของไตรมาสถัดมาตามลำดับ ในปี 2533 ราคาขายในไตรมาสที่ 1 เพิ่มขึ้นจากไตรมาสที่ 1 ของปี 2532 6.5% และกลับลดลงในไตรมาสที่ 2 0.7% เมื่อเปรียบเทียบราคาขายของไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี 2533 กับปี 2532 พบว่าราคาขายในไตรมาสที่ 1 ของปี 2533 สูงกว่าราคาขายไตรมาสที่ 1 ของปี 2532 5% แต่ราคาขายในไตรมาสที่ 2 ของปี 2533 กลับต่ำกว่าไตรมาสเดียวกันของปี 2532 อยู่ 18% สำหรับข้าวโพคั้น ค่อนข้างที่จะเห็นความผันผวนของราคาได้ค่อนข้างชัดเจนเมื่อเทียบกับสินค้ากรรมชนิดอื่น ๆ

สำหรับสินค้ากรรมประเภทถั่วนั้น ราคาขายเฉลี่ยของถั่วเขียวผิวมันเมล็ดใหญ่จำนวน 100 กิโลกรัมในไตรมาสที่ 1 ของปี 2532 เท่ากับ 1,004.90 บาท ในไตรมาสที่ 2 3 และ 4 ราคาขายเฉลี่ยของถั่วเขียวลดลงมาไตรมาสละ 0.7% 15.3% และ 3.5% ตามลำดับ และยังคงลดลงมาในไตรมาสที่ 1 ของปี 2533 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 4 ของปี 2532 อีก 3.9% แต่กลับเพิ่มขึ้นในไตรมาสที่ 2 5.3% เมื่อเปรียบเทียบราคาเฉลี่ยของช่วงเวลาเดียวกันคือไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี 2533 กับปี 2532 นี้ปรากฏว่าราคาขายเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี 2533 ต่ำกว่าปี 2532 อยู่ 22% และ 17.4% ตามลำดับ

สินค้ากรรมประเภทถั่วอีกชนิดหนึ่ง ได้แก่ ถั่วเหลืองเชียงใหม่ชนิดดี ราคาขายเฉลี่ยของถั่วเหลืองจำนวน 100 กิโลกรัมในไตรมาสที่ 1 ของปี 2532 เท่ากับ 1,170.80 บาท และลดลงในไตรมาสที่ 2 3 และ 4 อีกไตรมาสละ 1.7% 1.2% และ 7.9% ตามลำดับ ไตรมาสที่ 1 ของปี 2533 ราคาขายเฉลี่ยของถั่วเหลืองสูงขึ้น 2.1% เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 4 ของปี 2532 และกลับลดลงในไตรมาสที่ 2 9.9% เมื่อ

เปรียบเทียบราคาขายเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี 2533 กับไตรมาสเดียวกันของปี 2532 พบว่าราคาขายเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี 2533 ต่ำกว่าปี 2532 8.7% และ 16.4% ตามลำดับ

สำหรับสินค้าเกษตรกรรมประเภทสุลั้วจะขอยกตัวอย่างราคาใช้สัตว์ปีก จากการสำรวจราคาขายของไข่ไก่พบว่าราคาขายเฉลี่ยของไข่ไก่เบอร์ 1 100 ฟองในไตรมาสที่ 1 ปี 2532 เท่ากับ 138.30 บาท และเพิ่มขึ้นในไตรมาสที่ 2 และ 3 8.9% และ 5.1% ตามลำดับ ในไตรมาสที่ 4 ราคาเฉลี่ยของไข่ไก่ลดลง 1.1% และยังคงลดค่าไปในไตรมาสที่ 1 ของปี 2533 อีก 4.1% ในไตรมาสที่ 2 ราคาเฉลี่ยของไข่ไก่เพิ่มขึ้นจากไตรมาสที่ 1 1% เมื่อเปรียบเทียบราคาขายเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี 2533 กับไตรมาสเดียวกันของปี 2532 พบว่าราคาขายเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และ 2 สูงกว่าปี 2532 8.6% และ 0.7% ตามลำดับ

สำหรับสินค้าเกษตรกรรมประเภทประมงนั้น ราคาขายเฉลี่ยของปลาช่อนสดมีชีวิต 1 กิโลกรัมในไตรมาสที่ 1 ของปี 2532 เท่ากับ 41.33 บาท และเพิ่มขึ้นในไตรมาสที่ 2 และ 3 9.5% และ 4.5% ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับราคาขายในไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี 2533 พบว่าราคาขายเฉลี่ยในไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี 2533 สูงกว่าไตรมาสเดียวกันของปี 2532 อยู่ 4% และ 6.3% ตามลำดับ และราคาขายเฉลี่ยของไตรมาสที่ 2 ปี 2533 สูงกว่าไตรมาสที่ 1 11.9%

จากข้อมูลราคาขายของสินค้าเกษตรกรรมดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่าราคาขายของสินค้าเกษตรกรรมนั้นขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานในสินค้านั้น ๆ ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และยังขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศซึ่งเป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้ แต่มีผลทำให้ราคาของสินค้าเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าประเภทสักริมซึ่งจะถูกกระทบมากกว่าสินค้าเกษตรกรรมประเภทอื่น ๆ สำหรับสินค้าเกษตรกรรมประเภทสุลั้วและประมงนั้น แนวโน้มของราคาจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งแตกต่างจากสินค้าประเภทสักริม

การประยุกต์โครงสร้างต้นทุนสินค้าเกษตรกรรม

ดังได้กล่าวแล้วในส่วนแรกอันเกี่ยวเนื่องกับการศึกษาราคาขายของสินค้าเกษตรกรรม ว่า ราคาขายของสินค้าเหล่านี้เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านอุปสงค์และอุปทานเป็นสำคัญ จากความเป็นจริงข้อนี้ประกอบกับลักษณะการค้าเป็นธุรกิจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรมกับตลาดต่างประเทศ ทำให้ได้ข้อสรุปว่าในตลาดสินค้าเกษตรกรรมลักษณะนี้

1. ผู้ประกอบธุรกิจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจำเป็นต้องมีฐานข้อมูลอันเกี่ยวกับต้นทุนสินค้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยในการพิจารณาตกลงราคา ซึ่งพอจะทำให้ทราบคร่าว ๆ ว่า ณ ระดับราคาดังกล่าว คนจะมีความเสี่ยงในผลขาดทุนหรือมีโอกาสได้รับกำไรมากน้อยเพียงใด

2. เกษตรกรจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องทราบโครงสร้างต้นทุนสินค้าเกษตรกรรมที่ตนผลิต ทั้งนี้ในระดับของเกษตรกรนี้โครงสร้างต้นทุนที่จำแนกตามพฤติกรรมดังที่แสดงไว้ในบทที่ 3 นั้นว่ามีประโยชน์ยิ่ง เพราะจะมีส่วนช่วยในด้านการวางแผนการผลิตและการควบคุมต้นทุนดังจะได้อธิบายต่อไป สำหรับในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรกรรมของตนเองแบบครบวงจร หรือมีเกษตรกรในเครือข่ายที่ป้อนสินค้าให้เป็นประจำ ก็จะได้ประโยชน์จากโครงสร้างต้นทุนดังกล่าวด้วยโดยช่วยแนะนำเกษตรกรในการวางแผนและควบคุมต้นทุน ทั้งนี้เพราะการที่ราคาสินค้าถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า กระบวนการควบคุมและลดต้นทุนการผลิตจะมีส่วนอย่างยิ่งในการเพิ่มกำไร หรือลดขาดทุนให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจในทุกระดับ

ในส่วนการประยุกต์โครงสร้างต้นทุนสินค้าเกษตรกรรมที่จะอธิบายต่อไปนี้ เป็นเพียงแนวทางหนึ่งที่คณะผู้วิจัยใคร่เสนอแนะให้ผู้ประกอบธุรกิจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและเกษตรกรว่า สามารถจะนำโครงสร้างต้นทุนในบทที่ 3 มาช่วยในการบวนการวางแผนและควบคุมต้นทุนได้อย่างไร โดยขอยกตัวอย่างสินค้าเพียง 1 ชนิด คือ กาแฟ ทั้งนี้เพื่อให้การอธิบายเป็นไปอย่างชัดเจนขึ้นเท่านั้น สำหรับสินค้าเกษตรกรรมชนิดอื่นก็สามารถกระทำได้ในทำนองเดียวกัน

จากประกาศราคาขายเฉลี่ยสำหรับกาแฟ 37.11 บาทต่อกิโลกรัม (ในช่วงปีการเพาะปลูกเดียวกับที่เก็บข้อมูลต้นทุนมาศึกษา) และจากข้อมูลผลผลิตเฉลี่ย 132 กิโลกรัมต่อไร่ ทำให้ทราบว่าราคาขายเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 4,898.52 บาท

ในกรณีที่เกษตรกรทราบข้อมูลต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ จะสามารถคำนวณต้นทุนคิดเป็นร้อยละของรายได้ต่อไร่ได้ ดังแสดงในข้อที่ 2 ของรูปที่ 4.2 ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่า ณ ระดับราคาขายที่กำหนดนั้น เกษตรกรหรือผู้ผลิตจะมีต้นทุนผันแปร 73.41% ของรายได้ และต้นทุนคงที่ 7.17% ของรายได้ ด้วยเหตุนี้้อครากำไรต่อไร่จะเท่ากับ 19.42% โดยมีรายละเอียดต้นทุนต่ำกว่ารายได้ในอัตราดังนี้

1. ต้นทุนผันแปรต่ำกว่ารายได้ 17.69% ซึ่งประกอบด้วยค่าวัสดุ 7.38%
ค่าแรง 8.28% และอื่น ๆ 2.04%

2. ต้นทุนคงที่ต่ำกว่ารายได้ 1.73%

โดยปกติในการวางแผนระยะสั้น เกษตรกรจะไม่สามารถปรับเปลี่ยนส่วนที่เป็นต้นทุนคงที่ได้ ประกอบกับสินค้าเกษตรกรรมมีสัดส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนรวมต่ำมาก ซึ่งแตกต่างจากต้นทุนผันแปร ดังได้แสดงให้เห็นแล้วในส่วนโครงสร้างต้นทุนในบทที่ 3 ด้วยเหตุนี้ ณ ระดับราคาซื้อขายที่กำหนด เกษตรกรรายได้สามารถควบคุมต้นทุนผันแปร รวมทั้งหาแนวทางในการลดต้นทุนผันแปรเท่าที่จะทำได้ เกษตรกรรายนั้นก็สามรถจะเพิ่มประสิทธิภาพในการหากำไรได้ ส่วนทางด้านต้นทุนคงที่ถึงแม้จะปรับเปลี่ยนไม่ได้ แต่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อันได้แก่การเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่โดยใช้ทรัพยากรเท่าที่มีอยู่ตามเดิม ก็จะช่วยลดต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่ได้ อันเป็นอีกทางหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการหากำไรเช่นกัน

ในกรณีที่เกษตรกรไม่ทราบข้อมูลต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ เกษตรกรสามารถใช้โครงสร้างต้นทุนที่แสดงไว้ในบทที่ 3 ประกอบกับราคาขายที่กำหนดคำนวณหาต้นทุนสูงสุดโดยประมาณเฉลี่ยต่อไร่ที่จะไม่ขาดทุนได้ นั่นคือคำนวณหาโดยกำหนดให้ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับราคาขายที่กำหนดพอดี ดังแสดงเป็นตัวอย่างสำหรับกาแฟในรูปที่ 4.3 ดังนั้นเกษตรกรจะทราบได้ว่าในสัดส่วนสูงสุดต่อไร่ในการผลิตจะไม่มีผลกำไร (ณ ระดับผลผลิตเฉลี่ย 132 กิโลกรัมต่อไร่)

1. ต้นทุนผันแปร 4,462.52 บาท ซึ่งประกอบด้วยค่าวัสดุ 1,860.45 บาท
ค่าแรง 2,088.69 บาท และอื่น ๆ 513.38 บาท

2. ต้นทุนคงที่ 436 บาท

ดังนั้นถ้าเกษตรกรหรือผู้ผลิตรายได้สามารถประหยัดต้นทุนส่วนใดก็ได้ ต้นทุนที่ประหยัดได้นั้นจะเป็นกำไรของการประกอบการนั่นเอง

รูปที่ 4.2 ตัวอย่างการประยุกต์โครงสร้างข้อมูลต้นทุนในกรณีที่ทราบข้อมูลดิบ

	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุนรวม ต่อไร่	คิดเป็นร้อยละ ของรายได้ ต่อไร่	คิดเป็นร้อยละ ของผลต่าง
ต้นทุนผันแปร	91.10	73.41	17.69
1. ค่าวัสดุ	37.98	30.60	7.38
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์	1.15	0.93	0.22
1.2 ค่าปุ๋ย	21.06	16.97	4.09
1.3 ค่ายาปราบศัตรูพืช	10.27	8.27	1.99
1.4 ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	3.21	2.59	0.62
1.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	2.29	1.84	0.44
2. ค่าแรง	42.64	34.36	8.28
2.1 ค่าแรงในการปลูก	21.72	17.51	4.22
2.1.1 เตรียมดิน	1.82	1.46	0.35
2.1.2 ปลูก	0.76	0.61	0.15
2.1.3 คายหญ้า พรวนดิน กำจัดวัชพืช	12.94	10.43	2.51
2.1.4 ใส่ปุ๋ยและให้น้ำ	2.01	1.62	0.39
2.1.5 พนยาปราบศัตรูพืช	4.19	3.38	0.81
2.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	20.91	16.85	4.06
2.2.1 เก็บเกี่ยว, ขนไป ลานตาก	11.31	9.11	2.20
2.2.2 ตาก สี คัดเลือก อื่น ๆ	9.61	7.74	1.87
3. อื่น ๆ	10.48	8.44	2.04
3.1 ดอกเบี้ยเงินกู้	10.48	8.44	2.04
ต้นทุนคงที่	8.90	7.17	1.73
1. ค่าใช้ที่ดิน	6.46	5.21	1.25
2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	2.44	1.97	0.47
	100.00	85.58	19.42

ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 3,947.17 บาท
 ราคาขายเฉลี่ยต่อกิโลกรัม 37.11 บาท
 ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 132 กิโลกรัม
 ราคาขายเฉลี่ยต่อไร่ 4,898.52 บาท

สรุปและเสนอแนะ

บทสรุป

การประกอบการอันเกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรกรรม ผู้ประกอบการโดยเฉพาะในระดับ เกษตรกรจะขาดข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการวางแผนควบคุมและตัดสินใจ ข้อมูลสำคัญนี้คือ ข้อมูลต้นทุนอัน เกี่ยวข้องกับการบวนการผลิตสินค้าเกษตรกรรมนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้สุ่มตัวอย่าง สินค้าเกษตรกรรมที่มีการส่งออก 50 อันดับแรกมาจำนวน 20 รายการ ซึ่งแยกเป็นรายการ ประกอบย่อยได้อีกเป็นรวมทั้งสิ้น 23 รายการ มาศึกษาข้อมูลต้นทุน และสรุปเป็น โครงสร้างต้นทุนพร้อมทั้งแสดงสัดส่วนของต้นทุนแต่ละประเภทต่อต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยรวมไว้ โครงสร้างต้นทุนดังกล่าวมีสาระสำคัญที่สรุปได้ว่า สินค้าเกษตรกรรมมีต้นทุนส่วนใหญ่เกินกว่า 50% เป็นต้นทุนผันแปร โดยเฉพาะสินค้าเกษตรกรรมประเภทกลีกรวมจะมีรายการค่าแรงเป็น รายการต้นทุนผันแปรที่มีนัยสำคัญ รองลงมาคือค่าวัสดุ โดยเฉพาะค่าเมล็ดพันธุ์

นอกจากนี้ได้มีการสรุปช่วงของต้นทุนกลุ่มใหญ่ ๆ แต่ละประเภท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อหน่วยไว้ โดยคาดหวังว่าผู้ประกอบการ ทั้งในระดับผู้ดำเนินการทำ สัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรมกับตลาดต่างประเทศและในระดับ เกษตรกร จะได้มี ฐานข้อมูลเกี่ยวกับ โครงสร้างต้นทุนอย่างคร่าว ๆ

จากโครงสร้างฐานข้อมูลที่สรุปไว้ได้มีการเสนอแนะแนวทางการประยุกต์โครงสร้าง ต้นทุนดังกล่าวเพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนและควบคุมต้นทุน การประยุกต์โครงสร้างต้นทุน นี้จะกระทำได้ทั้งในกรณีเกษตรกรทราบแต่เพียงต้นทุนโดยประมาณเฉลี่ยต่อหน่วย หรือในกรณี ที่ไม่ทราบก็สามารถใช้ประโยชน์จากสัดส่วนต้นทุนที่สรุปไว้ได้ แต่ทั้งนี้เกษตรกรจะต้องคาดคะเน ราคาขายของผลผลิต และปริมาณการผลิตโดยเฉลี่ยได้ อย่างไรก็ตามการใช้ข้อมูลจาก โครงสร้างต้นทุนที่แสดงไว้ ผู้ใช้จะต้องระวังในส่วนของคุณค่าที่ เนื่องจากโดยลักษณะแล้ว ต้นทุนประเภทนี้เมื่อนำมาคำนวณเฉลี่ยต่อหน่วยค่าเฉลี่ยที่ได้จะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ เมื่อยอดรวม

ของหน่วยที่หารเปลี่ยนไป การที่จะใช้ข้อมูลในโครงสร้างต้นทุนดังกล่าวเพื่อคาดคะเนไปถึงต้นทุนคงที่รวมอาจผิดไปได้ ดังนั้นจึงควรตระหนักตลอดเวลาว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นการแสดงสัดส่วนความสัมพันธ์ในลักษณะ "เฉลี่ยต่อหน่วย" ณ ระดับกิจกรรมหนึ่งเท่านั้น และด้วยเหตุที่ว่าต้นทุนคงที่ไม่มีนัยสำคัญเท่าต้นทุนผันแปรสำหรับสินค้าเกษตรกรรม โครงสร้างต้นทุนที่แสดงไว้จึงยังคงมีประโยชน์ในการวางแผนและควบคุมต้นทุน

อุปสรรคและปัญหา

ในการวิจัยนี้พบว่า การศึกษาค้นทุนสินค้าเกษตรกรรมนั้นต้องใช้เวลา เนื่องจากรอบระยะเวลาการเจริญเติบโต 1 รอบวงจรของสินค้าเกษตรกรรมมีระยะยาว อย่างน้อยที่สุด 60 วัน และสภาพดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่เกษตรกรรมจะมีผลกระทบต่อต้นทุน ดังนั้นการศึกษาจึงควรแยกเป็นแต่ละพื้นที่เกษตรกรรม และเนื่องจากการทำกิจกรรมด้านเกษตรกรรมมีการจับบันทึกข้อมูลมีน้อย ส่วนใหญ่ใช้ประสบการณ์และความจำ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรไม่เข้าใจถึงความสำคัญของต้นทุน หากมีการเผยแพร่ความรู้ด้านนี้แก่เกษตรกรให้สามารถจับบันทึกเฉพาะตัวแบบโครงสร้างต้นทุนที่สำคัญ ก็จะช่วยให้ผู้เก็บข้อมูลต่อไปทำงานได้สะดวกเร็วขึ้น

ข้อ เสนอแนะ

เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นฐานธุรกิจจากสินค้าเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และจากงานวิจัยนี้ทำให้ได้มีโอกาสศึกษาข้อมูลต้นทุนสินค้าเกษตรกรรม คณะผู้วิจัยพบว่าต้นทุนสินค้าเกษตรกรรมแต่ละชนิดมีเอกลักษณ์ของตนเอง มีความสลับซับซ้อน ไม่สามารถนำมาใช้แทนกันได้ ทำให้คณะผู้วิจัยเกิดความรู้ต่อเนื่องและท้าทายความสามารถในการค้นหาและการประยุกต์ อีกทั้งเป็นประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้องมาก จึงมีความเห็นว่าน่าที่จะมีหน่วยงานสรุปหรือจัดทำตัวแบบโครงสร้างต้นทุนสำหรับสินค้าเกษตรกรรมในลักษณะนี้เผยแพร่แก่เกษตรกรทุก ๆ ชนิดของสินค้าเกษตรกรรมที่มีขนาดการผลิตในระดับ เศรษฐกิจ มีการปรับปรุงให้ข้อมูลทันสมัยตลอดเวลา เป็นการสอนให้เกษตรกรได้ทราบและเข้าใจวิชาต้นทุนโดยการศึกษาจากแบบสำเร็จรูปด้วยวิธีนี้จะช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐบาลในการประกันราคาสินค้าเกษตรกรรมเพื่อพยุงราคา เพราะจากความรู้ที่เกษตรกรได้รับจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัดสินใจปลูกสินค้าเกษตรกรรม

นั้นหรือไม่และมีส่วนที่จะช่วยป้องกันตนเองจากความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ

แม้ว่าคณะผู้วิจัยจะทราบประโยชน์จากตัวแบบโครงสร้างต้นทุนสินค้าเกษตรกรรม
ดังกล่าวมาแล้วในแต่ละบทก็ตาม ก็ไม่สามารถจะนำต้นทุนสินค้าเกษตรกรรมทั้งหมดมาจัดทำ
ตัวแบบโครงสร้างต้นทุนได้ เนื่องจากเงินทุนอุดหนุนวิจัยที่ได้รับมีจำกัด รวมทั้งระยะในการ
ได้รับเงินทุนอุดหนุนนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำงานนี้เพียงเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาต้นทุนสินค้า
เกษตรกรรมตัวอื่น ๆ ต่อไป

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ชนินทร์ พิทยาวิวัฒน์. เลตเตอร์ออฟแคเรคตการค้ำ พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร:

บริษัทอมรินทร์พริคิง กรุ๊ป จำกัด, 2532.

คำรงค์ศักดิ์ ชัยสนธิ และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. การตลาดสินค้าเกษตร. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์พิชิตการพิมพ์, 2530.

ไพฑูรย์ รอดวินิจ. การตลาดสินค้าเกษตร. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

จำกัด, 2526.

ทิพานนท์ ทวีกุลวัฒน์. ราคาและการตลาดภาคเกษตรกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

การซื้อขายสินค้าในตลาดล่วงหน้า. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2532.

เศรษฐกิจการพาณิชย์, กรม. "รายงานสถิติการค้าระหว่างประเทศของไทยปี 2531 และ

2533." กรุงเทพมหานคร: กรมเศรษฐกิจพาณิชย์.

"โครงสร้างสินค้าออกของประเทศไทย 249 รายการ ปีพ.ศ. 2532-2533

(ม.ค.-ม.ค.)." กรุงเทพมหานคร: กรมเศรษฐกิจพาณิชย์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. "ตลาดสินค้าเกษตร: ภาพ

ส่วนรวม." วารสารเศรษฐกิจและสังคม 26(กรกฎาคม-สิงหาคม 2532):

4-11.

วิทยานิพนธ์

กัณฐิมา รัตนดิกุล, การเปรียบเทียบต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลาสลิดแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่

2530, กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เนาวรัตน์ พงศ์กุลจิตต์, ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำฟาร์มบุหะเลในบริเวณอ่าวไทย

ตอนบน 2531, กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพิ่มพร สิทธิปิยะสกุล, ต้นทุนการผลิตตัวเหลือง 2525, กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์

ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รพีพรรณ ศุภรัตน์เมธา, ต้นทุนและรายได้จากรายการผลิตต้นกล้วยไม้เพื่อประดับ 2529,
กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนิพนธ์วิทยาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลาวรรณ อนันต์ชลาลัย, ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกพริกขี้หนูใหม่เพื่อทำพริกแห้งใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 2531, กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนิพนธ์วิทยาโท,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ภูมิวัฒน์, ต้นทุนและรายได้ของการทำสวนลำไย 2528, กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนิพนธ์
ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิรินธร แดงไชยวัฒน์, การศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตไข่ไก่
ระหว่างระบบการเลี้ยงแบบขังกรงขังและแบบปล่อยพื้น 2530, กรุงเทพมหานคร:
วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา เกตุภักดิ์ภูกุล, การศึกษาค้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการเลี้ยงกึ่งก้ามกรามของ
กิจการที่มีขนาดต่างกันในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 2528,
กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจินดา โกวิทยานนท์, การศึกษาค้นทุนและรายได้ของการประมงอวนลากในในประเทศไทย
2525, กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนตรา ลีลานุกภาพ, การศึกษาค้นทุนและรายได้จากการเลี้ยงปลาในกระชัง 2527,
กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณ สันต์วิญญู, ต้นทุนและผลตอบแทนจากการแปรรูปปลาหมึกเพื่อการส่งออก 2531,
กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อร กัญจนันธุ์จิตติ, ต้นทุนและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตด้วเขียวในเขตภาคกลางของ
ประเทศไทย 2530, กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

